

UNA ENQUESTA (*)

Els intel·lectuals i Europa

Es pot esperar que un esperit europeu — a falta de res millor tot esperant la desaparició dels prejudicis de raça i de color — acosti nacions que avui es llancen mirades de malícia irritada? La història ens en mostra exemples en el passat. La cristianitat a l'Edat mitjana, havia creat tot el que aleshores constituïa l'Europa. Al segle XVIII es pot parlar també d'un esperit europeu: hi hagué aleshores, en tots els països d'Europa, maneres comunes de pensar i de sentir. En particular, els filòsofs, els escriptors, els artistes trobaven tot seguit un públic europeu al qual dirigir-se i disposat a seguir-los. Potser encara hi fóra avui, si no el fessin recular i el reduïssin al silenci els clamors dels nacionalismes exasperats.

D'on ve aquesta explosió de passions nacionalistes, que es tradueix de tan diverses maneres? És fàcil de reconèixer-hi una seqüela de la Gran Guerra. Sens dubte no és ella l'única responsable. Si més no, n'ha fet les manifestacions impacients, arrogants, i terriblement perilloses.

Assistim, en aquest moment, a grans moviments de masses, i aquestes agitacions de multituds, com sempre, fan aparèixer fenòmens socials elementals ben coneguts. En tals circumstàncies, és natural que uns mites sorgeixin i despleguin de vegades una extraordinària puixança, més o menys durable segons el curs mateix dels esdeveniments. Es parla sovint dels «mites» que hi ha en el fons de tal o tal altre gran moviment nacional.

Per la meua banda, he hagut de preguntar-me què era, originàriament, el mite. No, és clar, en les primeres societats humanes, de les quals no sabem res o a penes res, sinó en les que anomenem «primitives», amb un nom no gaire feliç, car, per bé que llurs institucions i llurs creences siguin diferents de les nostres, els homes que hi viuen no són en realitat més primitius que nosaltres.

En les societats primitives, els mites no són abans que res, com a Grècia i a Roma en el període clàssic, una matèria treballada per l'art i la poesia. Hi tenen un lloc força més important, hi juguen un paper molt diferent i absolutament indispensable. En una paraula, sense els mites, aquestes societats no podrien pas viure. Preneu, per exemple, una d'aquelles tribus australianes que han estat tan ben estudiades. Certs homes — no tots, sinó solament els adults que han passat per totes les proves de la iniciació, que són casats, que tenen fills — hi són els depositaris dels mites secrets i sagrats. Aquests mites contenen la història dels antecessors de la tribu — antecessors que, en general, eren a la vegada humans i animals, o humans i vegetals. En contenen les transformacions, les aventures, els acts fets. En certes dates, es celebren cerimònies que consisteixen essencialment en una representació dramàtica dels mites. Si aquestes cerimònies no tinguessin lloc, l'acció mística d'aquests antecessors no es prolongaria. Les espècies animals i vegetals de què viu la tribu, cessarien de reproduir-se. Fins les dones de la tribu no tindrien més criatures.

Em sorprèn de veure — he tingut, d'altra banda, l'ocasió de dir-ho fa poc a Niça, en el Congrés on es discutia de la formació de l'home modern — que bastant sovint, avui, malgrat tot el que ens separa d'aquestes societats primitives, es tendeix a reconèixer al mite una funció que no deixa de tenir analogia amb la dels mites primitius. Hom se'l representa com una deu de força, com un principi de vida. Quan es parla amb complaença — em veig obligat a acudir a exemples actuals — del mite de la raça, s'usa una expressió singularment suggestiva. És una convicció científica el que ha determinat l'aparició d'aquest mite de la raça? Crec que seria difícil d'establir-ho. És la teoria científica, per paradoxal que això sigui, la que ha nascut del mite de la raça. En la societat actual, el mite pot ésser doncs, encara, un objecte de fe, una creença ardent, i entusiasta, on els individus, els grups, la nació, tenen el sentiment de poar llur força vital.

La raó en queda reduïda a baixar veles davant els mites? Li convé de mirar passar, en un silenci desdenyós, l'onada tumultuosa

de les afirmacions enormes que els mites aporten, sense amoinar-se gens a provar-les realment? Fa millor d'esperar pacientment que el deliri de l'entusiasme s'apaivagui, o hauria de reivindicar a l'acte, baldament sense esperança d'èxit immediat, els drets del judici sà i de la reflexió crítica? Deixo que cadascú ho decideixi. Quant al meu propi pensament, em penso que és prou evident.



Lucien Lévy-Bruhl, per Roger Wild

Si es tracta de combatre les formes mítiques de la passió nacionalista — i a això s'ha d'anar si es vol arribar a un esperit europeu —, els intel·lectuals tenen un paper a exercir, o, més exactament, un deure a complir. El porteca de donar l'exemple. Primerament, si mereixen llur nom, llur primer esforç ha d'ésser ajudar a «compendre», és a dir a descobrir les causes del mal de què pateixen les nostres societats, i, si és possible, els remeis. A més a més, llurs interessos més cars són directament oposats a l'instint orbi de la passió nacionalista. El producte de llur activitat no coneix ni fronteres, ni duanes, ni contingents. Parlar de ciència francesa o alemanya, o russa, o anglesa, és inexacte i ridícul. Només hi ha — truísmes que gairebé fa vergonya d'enunciar, però que cal recordar avui dia — una física, una geometria...

Els industrials, o tals altres productors, poden pensar que per tal de no ésser derrotats ells, els cal derrotar els seus iguals de l'altre cantó de les fronteres, i que llur salvació és a canvi d'això. En la qual cosa, d'altra banda, cada dia és més probable que s'equivoquen. Quan seran capaços de veure-hi de més enllà, s'adonaran que a les dificultats com més va més creixents amb què topen, és impossible d'escapar si hom no es resol a una organització internacional. Però en aquest moment la necessitat els empeny i es poden creure obligats a lluitar, sense mirar prim en els mitjans, contra uns competidors estrangers que adhuc amenacen llur existència.

Res de semblant pel que fa als intel·lectuals. La ciència no condueix pas a l'antagonisme entre els països civilitzats, sinó a la col·laboració. Els intel·lectuals i els artistes, doncs, han de donar l'exemple, i provar de desenrotllar tant com poden la simpatia i la comprensió mútues, que farien suportable, i feliç i tot, la vida de les generacions que puguen. Em sembla que, sobre aquesta qüestió, hauríem de fer una mena d'examen de consciència i preguntar-nos si, sota la influència d'un cert nombre de causes, que seria massa llarg de recerocar ací, la societat no ha sofert una mena de depressió, una mena de pèrdua de fe en el valor i la dignitat de la intel·ligència. Li faríem un gran servei si reeixíssim a convèncer-la que cal adherir-se a aquesta fe i que, potser, en depèn la salvació de la nostra civilització.

Seria una gran presumpció per part dels intel·lectuals la d'atribuir-se ells sols la tasca de formar l'europeu de demà. És probable que en aquesta formació haurien d'intervenir una quantitat d'elements. De totes maneres, que els escanua una part en la transformació social que es prepara, o, per dir-ho millor, que s'acompleix davant els nostres ulls. Tant de bo que tinguin una visió neta de llur paper, i la voluntat ferma d'exercir-lo de la millor manera! Pagant amb llur persona per les causes que hauran reconegut justes, lluny de «traïr», seran simplement fidels fins al capdavant a llur missió. No hi ha hagut, en els temps moderns, clerc més clerc que Spinoza. Aquest savi s'apassionà pel triomf de la justícia. Tot feble de cos com era, calgué un dia, diu la llegenda, impedir-li de baixar al carrer, menyspreant un gran perill.

L. LEVY-BRUHL

(Copyright Opera Mundi)

Els Dijous — Blancs FORMES

Quan, lassa de rodar inútilment per totes les cotillaires, Gertrudis s'assegué en un banc del passeig, reconegué que l'apellatiu «senyoreta» amb el qual la desvetllava la minyona cada matí, tenia ja un punt de ridícul. Gertrudis s'havia traslladat a ciutat per tal d'adquirir a l'acte una cotilla amb barnilles, estil Caterina de Mèdicis, a fi de modelar el seu cossatge pletòric, però arreu li respongueren que l'hi havien de fer expressa, perquè actualment gairebé només es portava la faixa o un cenyidor sumari, d'alçada coqueteria, com el que llòd Homer en el cos de Venus, degut a què la cuirassa torturadora, del segle XVI comprimeix la part inferior de la caixa toràtica i immobilitza les darreres costelles tot disminuint l'amplitud dels moviments respiratoris, ultra provocar un descens de les vísceres i afavorir l'enteroptosi, la torsió del fetge i l'arriament de l'estómac.

Les noies que transitaven lluint els primers crespens de la temporada li demostraven ben clarament que les cotillaires no se l'havien volgut pas treure de sobre i que, a desgrat de les prediques moralitzadores que abocava amb inflammat fervor, totes les vetlles, prop del seu medi, com a ressò del consiliari de l'associació velladora dels bons costums, el món tirava vers les simplificacions de les formes, o sigui, per la veritat. És clar que les dones que la casualitat li oferia com a models eren, en la seva gran majoria, més aviat esprimatxades, a còpia de sotmetre's a un règim rigorós, és a dir, que la veritat d'aquelles formes era una veritat trucada, i per això Gertrudis pensà que, en el fons, no es tractava d'altra cosa que anar contra els principis de l'eugenètica que propugnava l'existència de matrones ben capaces de deslluir una dotzena de fills sense cap mena d'entrebanc.

—Tu creus — etzibà Gertrudis a la seva acompanyanta —, que aquests pals vestits poden arribar mai a ésser mares?

—Com que jo no m'hi he trobat, ja de mal dir!

—Poden anar escrivint sobre la minva de la natalitat, si una de les seves principals causes és la preocupació de no desfermar-se!

—Avui adéu, els esports han trasbalsat totes les normes i, si tant costés, aquestes noies que critiquen porten les seves dues hores de tennis o d'equitació que els han eliminat tots els sacsons possibles.

—Com idealistes! Amb prou feines deuen tenir temps de rentar-se la cara i agafar el tramvia per anar al taller o al despatx.

—Però que no saps que es duteix amb la mateixa facilitat que tu mulles la tovallola, quan no prenen un bany diari?

—Quina manca de pudor! El que encara entenc menys és la quantitat de gent que hi ha al bar automàtic a les vuit tocadetes. Ara digues-me si una persona que es menja un sandvitx a aquella hora pot fer un bon sopar! Ni bo, ni dolent: es fiquen al llit amb el ventre prim, velatiqui!

—No sé què me'n pensi de les teves dèries, però el que veig és que no han fet més que agreujar la situació demogràfica, perquè, si no haguéssim descurat tant la línia, estic segura que més de quatre pretendents se l'haurien disputat i ara ja foren al sisé plançó. Ovidi, recorda't de la preceptiva, ja digué que les dones grasses i amples de cintura són antitesis de l'amor.

Gertrudis, presa de terror, emmudí de sobte i, com que al cap i a la fi, no era més que hostessa de l'altra, acabà donant-li la raó, però aquella nit, tant pel canvi de llit com per la brutalitat de les paraules de l'amiga, teixí, poliglota, un somni abraçador amb fils de mots que, fet i fet, venien a dir el mateix: cotilla, corset, càstula, manillare, taena, strophium, amictorium, pectus constringere...

MIRADOR INDISCRET

Postissos

En la inauguració del monument a Pi i Margall, l'ex-ministre senyor Franchy Roca pronuncià un discurs que venia a ésser una recopilació del setmanari federal *El Nuevo Régimen*.

—Aquest senyor porta la dentadura postissa — digué un que era a prop seu, a la tribuna.

—I també hi porta el cervell — completà el seu veí.

Qüestió de calçat

Quan s'iniciaren les gestions per a la constitució del Front Popular, hom sap que el senyor Sánchez Román no hi estigué conforme. Temia que la victòria portés un desbordament de masses d'extrema esquerra. I digué a un personatge republicà:

—Eso sería una República con alpargatas, don Manuel.

—Es posible — li replicà l'altre —. Pero yo le digo a usted, don Felipe, que prefiero una República con alpargatas a una República con botas.

Reivindicació d'un dret

Una tarda, Gaziel va demanar al llavors secretari de redacció de *La Vanguardia*, Martínez Tomás, una lletra contestada feia dies. En Martínez Tomás començà a cercar la lletra i la còpia de la resposta i no les trobà.

—Esto no puede ser, Martínez... — diu Gaziel —. Las cosas han de estar ordenadas... Las cartas archivadas se han de encontrar siempre...

En Martínez Tomás es revoltà:

—¡Ah, no! — exclamà —. ¡Siempre, no! Reivindico el derecho a perder, por lo menos, una carta cada cinco años!

La pulcritud de Gaziel

Es que Gaziel és un dels homes més ordenats i pulcres de Catalunya: pulcre en l'escriure, no tan sols des del punt de vista literari, sinó material, ja que les seves quar-tilles són d'una impecabilitat calligràfica que fan les delícies dels lingüistes aspectes de la seva persona i de la seva vida...

Una vegada, era a *La Vanguardia* i li van telefonar. L'home es posa a l'aparell:

—Sí... Sóc jo... Ah, sí! Es vostè? Digui...

I continua la conversa. Soltadament, l'hi a' seu comunicant:

—Vol esperar-se un moment?

Hi ha una curta pausa, després de la qual, Gaziel reprén la comunicació. I, saben vostès per què l'havia interromputa? Doncs per recollir un paper que havia vist a terra i llançar-lo a la paperera...

Oferiment inusitat

Darrerament, es va dar un banquet a un alt funcionari d'un centre oficial. Els seus subordinats hi varen anar tots, no per servilisme, sinó per simpatia, perquè és un home que s'ho mereix.

A l'hora del xampany, i després del tradicional oferiment, tothom demanà que parlés l'homenatjat. Aquest, però, s'hi negava.

—Senyor X... — digué llavors un dels seus subordinats —, si parla, li prometo que demà arribaré a la oficina a dos quarts de deu en punt.

Llavors l'homenatjat, entre les rialles de la concurrència, es posà en peu i començà dient:

—Davant d'un oferiment tan inusitat, és natural que jo em decideixi a parlar...

Aclariment

Al cinema Capitol diumenge passat al matí es procedí al resultat final del concurs de Shirley Temple. Una de les primeres

criatures eliminades pel jurat fou la Shirley alacantina, i ja que no cal dir com els pares de la criatura se'n sentiren ofesos.

—Le han robado el título! — feia la mare, amb gestos de dramàtica consternació.

—Però, que li passa a aquella senyora? — es preguntava la gent dels darrers rengles.

L'oportunistista hi va trobar un acudit digne d'esment:

—Es veu que n'hi han fet una com un temple.

Pluja de Shirleys

A la sortida del Capitol, tots els pares de família confessaven amb parcialitat ben disculpable:

—La menuda de casa té moltes coses de la Shirley.

—La nostra és ben bé la mateixa estampa — afirmava una senyora amb aire convençut.

—Doncs si vostè veia la de la meua criada!... — afegia una altra espectadora d'aquest comentat concurs.

Un dels organitzadors de la festa, davant d'aquesta abundància de futures Shirley, no sabé estar-se d'exclamar:

—Una altra vegada caldrà donar el premi a la que no s'hi assembla.

Balança comercial

Darrerament, arribaren d'Espanya a Issy-les-Moulineaux, setze toros per a les curses del Palais des Sports, de París. Els diaris francesos de dreta, que tant s'esmercen a pintar la situació d'Espanya amb tons foscos, fan grans bocades de les «corridas», de les «piazas» i dels «toriles», per bé que ja subratllen que les «corridas» es celebren «sans mise à mort».

—Vetaquí un bon débouché per a l'exportació espanyola! — remarcava En Tallada, en comentar la notícia a la *Lliga*, al volt de la taula dels diaris.

—Sí — puntualitzà En Coll i Rodés — però abans caldrà fer-ho precedir d'una campanya d'En Bertran i Musitu!

«Les taureaux sont là!»

—«Les taureaux sont là!» — que, de totes maneres, no els manca entusiasme propi: «Les taureaux sont là! Ils seront travaillés par les fameux atoreadores» Rodríguez, José Cerdà et Pouly III, du cartel de Madrid. Pouly III, belluaire français, travaillera en Caballero de Plaza.»

—L'únic que em sap greu — replicà En Coll i Rodés —, és que això anirà com l'anell al dit als que han incorporat les «corridas de toros» als programes oficials de les festes barcelonines!

No és de creure

L'ex-marquesa de S., en saber, tot sopant a la Cala, que l'ex-rei d'Espanya havia entrat sol i trist entre la comitiva nupcial de les esposalles del seu nebot Alfons de Borbó amb Alicia de Borbó-Caserta, que tingueren lloc als Menorets de Viena, arrençà en un plany agullonador:

—Si el buen Miguel volviera, se moriría en el acto, sin necesidad de pasar la frontera!

Cua de palla

Ramiro de Maeztu denuncia en un article la campanya revisionista dels valors intel·lectuals d'Espanya que ha emprès *Claridad* i fa un gran plat que les primeres víctimes siguin Unamuno i Azorín.

En una penya de l'Ateneu, es volia treure importància a la qüestió, però En Soler-vicens saltà, amatent:

—Bé, bé; a veure si a mi no em passa tres quartos del mateix amb la premsa esquerrana!

A la pàg. 3:

Cartes d'Amèrica. LA PRIMAVERA A NOVA YORK, per J. Terrasa.

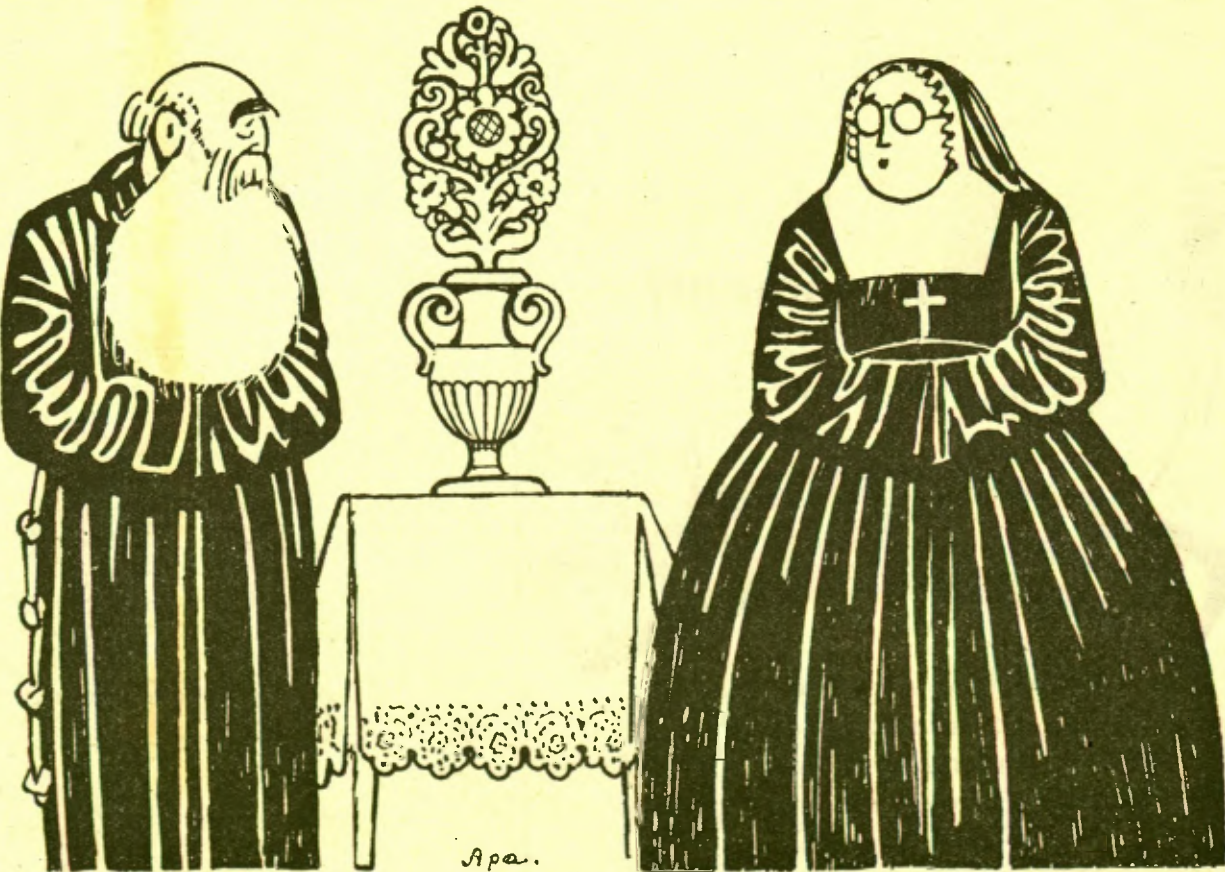
Al marge de l'actualitat. L'ESCLAVATGE A ABISSÍNIA, per Gonçal de Reparaz (fill).

A la pàg. 6:

Ha mort un catalanòfil hongarès. EL P. ALBIN KÖRSI, per F. Oliver Brachfeld.

A la pàg. 7:

LA INVESTIGACIÓ DE LA PINTURA GÒTICA A CATALUNYA, per Josep Gudiol.



— El mal és que encara ens haurem de refiar de les esquerres!

(*) Vegi's MIRADOR, números 356 a 362, 366 i 372.

Al peu de la piràmide de Sakkara Rafael Padilla

L'arqueologia egípcia fa l'efecte del corn de l'abundància. Quan sembla que ha donat la seva millor mostra de l'art i de la vida en les èpoques llunyaníssimes, ens ofereix un altre descobriment pròdig de sorpreses. Encara no són ben estudiats els objectes que sortiren en profusió de la tomba del rei Tutank-Amon, i ja comença de fer-se llum a les cambres reunides entorn de la piràmide de Sakkara, la més antiga d'aquestes construccions encara avui inconegudes. Car les piràmides d'Egipte, malgrat

ceps, els sacerdots, els nobles, els dignataris. Tots creien copsar quelcom de la divinitat del rei si en l'estatge definitiu restaven prop de les despulles del sobirà, vivificades amb més esplendor que les dels altres homes. Per això avui apareixen entorn de les sepultures reials veritables cementiris aristocràtics, com en les nostres abadies seculars, que guarden o haurien de guardar els cossos dels reis vora l'altar major i els dels grans personatges a la Galileia, al claustre o bé a l'ombra de l'absis.



La piràmide esglaonada de Sakkara

les excavacions i els estudis incessants d'homes eminents, resten avui com al temps de Champollion, embolcallades de misteri i pletores de significació no desflorada.

No és aquest el lloc d'escarri si les piràmides foren simples tombes, monuments religiosos, instruments o monuments científics, etcètera, etc.

Crec ben possible que moltes hipòtesis en pugna són ben conciliables i que el sentit i el motiu de les piràmides evolucionà, com llur figura i llur grandària.

La condició de monument científic escau a la piràmide de Gize, i el caràcter exclusiu de tomba resta a la de Sakkara, la primera quant a l'antiguitat i quant a l'interès arqueològic, així com per l'actualitat que ha pres gràcies a les descobertes actuals.

El doctor Reisheir ha descobert ara les quaranta-dues cambres que formen o acompanyen la tomba que va trobar l'any 1931 i ha despullat de les seves faixes o bandeles la mòmia del faraó o del personatge que va tenir l'honor de construir-se la seva tomba.

Per als egipcis la Vida no era sinó l'avantsala de la Mort i, si estimaven intensament totes les coses de la Vida, les miraven com elements ordenats a la preparació de la gran Naixença, el traspass d'aquesta Vida a l'altra en què l'ànima i el cos adquirien llur forma definitiva.

L'ànima i el geni tutelar de l'home havien de tornar al cos. Per aquest motiu era convenient preparar-los una bona figura i una representació digna.

El cos devia ésser embalsamat i revestit d'ungüents i faixes per a evitar la corrupció; l'ànima, representada en forma d'ocell amb cara de persona, trobava en aquell cos l'estatge definitiu, i el geni tutelar, el Ka, exigia una estàtua amb la figuració del mort, per residència apropiada.

I tots dos ànima —cos i geni tutelar— estàtua amb la fesomia del mort, necessitaven un temple digne de llur immortalitat: la tomba.

Naturalment, com més categoria religiosa, social i política tenia la persona vivent, millor havia d'ésser la tomba que li era preparada. I no cal dir que totes les magnificències eren poques en construir la tomba del rei, del faraó d'essència llegendària que es confonia amb el déu Rà, el Sol que tot ho presideix, tot ho fa moure, tot ho vivifica.

Entorn d'aquesta tomba reial, eren bastides les tombes de les persones més acostades al faraó: la seva muller, els prínceps,

els sacerdots, els nobles, els dignataris. Tots creien copsar quelcom de la divinitat del rei si en l'estatge definitiu restaven prop de les despulles del sobirà, vivificades amb més esplendor que les dels altres homes.

Per això avui apareixen entorn de les sepultures reials veritables cementiris aristocràtics, com en les nostres abadies seculars, que guarden o haurien de guardar els cossos dels reis vora l'altar major i els dels grans personatges a la Galileia, al claustre o bé a l'ombra de l'absis.

Les mastabes construïdes entorn de la tomba reial arribaren a ésser fetes amb un pla regulador, com els cementiris de les nostres ciutats.

En començar els esplendors que caracteritzen els regnats de les III i IV dinasties, les tombes adquireixen unes proporcions molt notables i s'omplen d'estàtues i d'objectes de rara bellesa artística.

Primitivament la mastaba o tomba tenia la forma d'un bloc rectangular, que cobria la cambra funerària i emergia en el silenci de la planura delimitadora del desert i de la llengua de terra conreable formada i enri-



Lord Linlithgow, virrei de l'Índia, el professor Selim Hassan i sir Miles Lampson, governador general d'Egipte, en llur visita a Sakkara

quida per les avingudes del Nil. Aquest bloc, durant la primera i la segona Dinastia fou de rajola i de fusta; la pedra no fou adoptada fins a la tercera Dinastia. L'any 2850 —o tres o quatre segles abans si hom adopta la cronologia llarga— el faraó Zoser va voler donar mostres de la seva puixança i es preparà una tomba digna de la seva divinitat topoderosa.

L'arquitecte Imhotep concebé o almenys executà una projecció enlaire de la mastaba que resulta la primera i la més interessant de les piràmides egípcies.

El bloc de pedra que formava la tomba fou repetit amb proporcions aminorades, i aparegué la piràmide d'esglaons que resta a Sakkara, lloc situat a uns 18 quilòmetres al sud d'El Caire.

Aquests blocs colossals, construïts amb pedres no massa grosses, resulten sis amb el que conté la tomba.

Posats l'un damunt de l'altre formen la piràmide anomenada de graons que té certa relació amb les piràmides maies, de Mèxic. L'altura de la piràmide és de 60 metres, no per cada bloc o esglau.

Com que va agradar, aquesta figura de tomba fou imitada reiteradament i donà origen a la piràmide definitiva. No calgué sinó omplir els queixals que restaven al peu de cada graó i revestir la construcció amb lloses de pedra calcària perquè presentés una superfície llisa i blanca fins a la punta en què convergien les quatre cares, tot estrenyent-se.

La piràmide de Sakkara era resseguida per un mur amb una fortalesa, el qual limitava una espècie de plataforma de 500 metres de llargada per 300 d'amplada.

Els arqueòlegs sentien l'atracció d'aquesta piràmide, però no es decidien a començar les excavacions, no sé per què. Limitant-se a obrir pous, com si sondegessin, aconseguien ben poca cosa.

A la fi, l'any 1923 les obres començaren sota la direcció de l'anglès Cecil Tirth, i prengueren proporcions que feren esperar una bona collita.

A l'anglès Tirth s'ajuntaren altres arqueòlegs com el francès Laner. Fou descobert al peu de la piràmide un conjunt de sepultures molt interessants, que resulten les construccions de pedra més antigues del món. Però no rudimentàries, sinó definitives, car donen la curiosa columna formada del material tou abocat a un revestiment de canyes com el nostre ciment armat i el capítell que ja ha pres el nom de Sakkara.

El doctor Reisheir va descobrir la tomba de les quaranta-dues cambres i ara ha despullat la mòmia, revelant un dels misteris milenaris més curiosos. Naturalment, aviat ens assabentarà dels estudis a què donen lloc les seves excavacions i de les hipòtesis que explicaran algunes obscuritats de la història d'aquell temps que podem suposar reculat de 54 segles.

Les investigacions són fetes per compte del Servei d'Antiguitats del govern egipci i dirigides o inspeccionades per Selim Hassan. Hom creu que l'estat de conservació remarcable en què han aparegut la mòmia i els objectes que la volten és degut, en part, a una inundació que va sobrevinir poc després de l'enterrament i que recobrí la base de la piràmide, fent arribar les infiltracions a les cambres i fins cobrí la mòmia d'una capa de fang lleuger i fi.

El doctor Reisheir hagué d'esmerçar trenta-sis hores en la tasca de treure les faixes o bandeles de la mòmia.

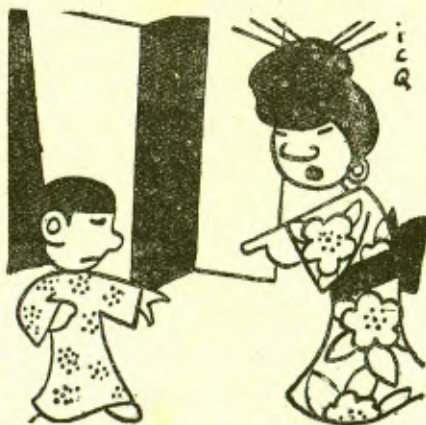
Aquestes excavacions adquireixen la màxima importància pel fet de referir-se a una època tan allunyada, car 5.400 anys resulten la data més reculada d'un edifici de mestre, com és la piràmide susdita. Per a ponderar la seva antiguitat, només cal dir que és anterior de 2000 anys a la tomba de Tutank-Amon, la descoberta de la qual tant de ressò va trobar catorze anys enera.

MIQUEL CAPDEVILA



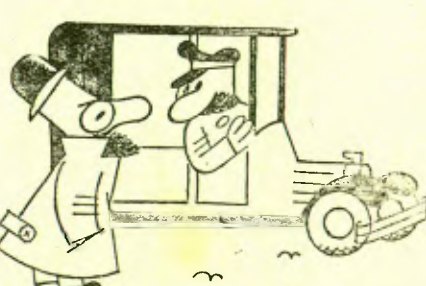
ELOGI FÚNIBRE DEL FINANCIER AMERICÀ
—...I treballador tan infatigable, que no més s'alça de la cadira de gerent per asseure's a la cadira elèctrica...

(Ric et Rac, París)



—Si no fas bon dat, diumenge no aniràs a veure l'oncle Li-Tai-Pu com es fa harakiri!

(Ric et Rac, París)



—Teniu ràdio en aquest taxi?
—Ja ho crec!
—Així, n'agafaré un altre.

(Ric et Rac, París)

Ara m'he compromès a escriure uns quants episodis de la vida i facècies d'aquest pintor malagueny que no ha mancat qui qualifiqués de Pep Ventura de la pintura catalana. Recordeu-vos que el gran compositor de sardanes era nat a Jaén. Rafael Padilla és, com Picasso, fill de Màlaga, però tan arrelat entre nosaltres que fins ha perdut l'accent andalús per adquirir el nostre i quan va al seu país li diuen *el catalán*!

Per la meua banda, recordo amb emoció els llargs anys que hem anat junts amb aquest artista que ara té oberta una magnífica exposició, però del qual coneix moltes

El trenta y cuatro o el treinta y tres.

Rafael Padilla, el malagueny, és el descobridor de Port de la Selva, on ha fet anar-hi a tothom. Quan fèiem colla als Quatre Gats amb Angel, Mateu i Wenceslau Soto, ja ens parlava d'aquell mar i d'aquella garnatxa. Padilla es passa la vida cantant les excel·lències d'aquella contrada i trasiladant-les a les teles. I a la Selva de Dalt, prop les vinyes, el pintor cria el seu vi. Un vi que Noé se'n lloraria els bigotis.



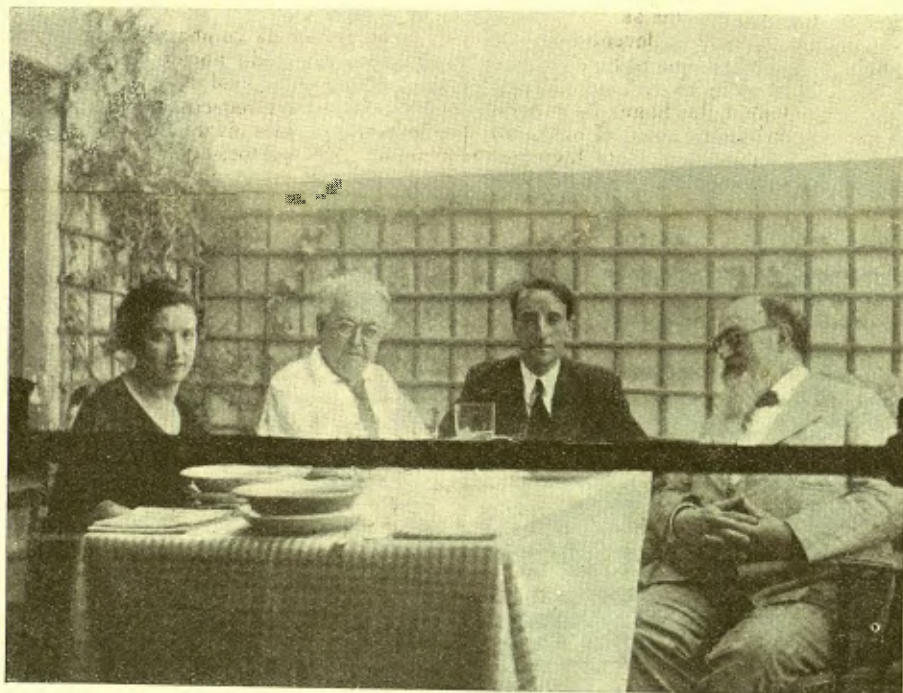
Ventosa, Costa (Picarol), Padilla i Bagaria en el taller del carrer de Valldonzella (1904)

de les seves teles abans que fossin penjades en cap galeria d'art.

No fa gaires dies, amb ell mateix recordàvem, tot prenent cervesa al Gambirinus, alguns dels episodis de temps llunyans. El lloc ens feia pensar en aquell encàrrec que, durant la guerra, l'amo de l'establiment, germànic de cap a peus, va fer al pintor: un rètol anunciador de les especialitats de la casa. L'endemà compareixia amb un rètol en caràcters gòtics en negre i regruix daurat; deia «JAMONNEN, LLANGONISSEN UND

Padilla ha estat antiquari, no fabricant d'antiguitats, entenguí's bé. I això que sabria fer-ne. Les pintures romàniques de l'església del Poble Espanyol són una demostració de la seva habilitat i dels seus coneixements. En una botiga d'antiguitats de Padilla, hi anava sovint el gran humorista Ramon Raventós—els escrits del qual encara esperem que siguin col·leccionats— a fumar la seva pipa. N'hí havia per llogar-hi cadires.

Una tarda que plovia cançoneraament i



La senyora de l'escultor Ferrant, Rafael Padilla, Wenceslau Soto i el col·leccionista Alexandre Riera (1933)

BUTTIFFARREN. No cal dir que, tot admirant la calligrafia, l'amo no es va atrevir a penjar-lo.

Es que Padilla és, amb Bagaria, un especialista de la paròdia germànica i autors d'innombrables contes alemanys, sinó que Bagaria els dibuixa i publica i Padilla només els explica per les tertúlies. D'aquest parell d'artistes nostres són una colla de contes estúpids, dels quals només citaré dos. L'un, aquell conte del *herr Professor* que troba un antic deixeble i li diu:

—Què cosa més extraña... Me has parecido tu hermano!

—Pero no sabe usted, herr Professor—fa l'altre—, que no tengo ningún hermano?

—Por eso he dicho: qué cosa más extraña!—aclareix el docte tudesc.

L'altre, pitjor encara, fa: «Un vaca se traga un avispa y la avispa dise en el fondo del estómago del vaca: «Qué picotazo le voy a dar!» Pero se encuentra tan confortable y calentita, que se duerme y cuando se despierta... ya se había ido el vaca.»

(El bo del cas és que m'han assegurat que a Alemanya els contes d'aquesta mena són ineludiblement atribuïts als txecs.)

Amb Padilla i Bagaria, tot bevent cervesa, no es troba mai l'hora d'anar al llit. La nocturnitat es converteix en matinalitat sense adonar-se'n.

Una llarga nit, quan la taula d'una cerveseria madrilenya ja estava plena d'un munt d'aquelles rodones de pelfa que hauria d'ésser la convencional moneda de les cerveseries, Bagaria, que per pocs diners havia adquirit un taxi, invita Padilla a anar a Aranjuez, a fer-li companyia fins que arribés Santiago Rossinyol. Un dia, després de xerrar i beure unes hores, es varen adonar que si aquell lloc era un paradís, s'hi trobava a faltar un himne.

El pont sobre el Tajo els inspirà, i per això l'himne diu:

No hay en el mundo
puente colgante
más elegante
que el de Aranjuez.
Fue construido
el treinta y cuatro.
El treinta y cuatro?

Així és, fora del taller, Rafael Padilla, gran pintor, expert antiquari, amic dels amics i un bon company per anar a Montserrat i allà on sigui.

RAFAEL MORAGAS

FITO
CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

Us sentiu malament?

La **BAYER**

Cafiaspirina

us tornarà el benestar, ja que no solament calma els dolors, sinó que reanima i aixeca les forces, sense atacar el cor ni els ronyons

CARTES D'AMERICA

La primavera a Nova York

A aquest cantó de l'Atlàntic l'aparició de la primavera és quelcom que sempre us pren per sorpresa. Ve sense previ anunci. Sense contemplacions de cap mena. L'hivern en va fent de les seves, ignorant el calendari, fins ben entrat l'abril: fred glacial, núvols atapeïts a mig aire dels gratacels, i aquell vent traïdor que us atraca, la pistola als dits, en tombar la cantonada. Tot d'una, però, l'endemà d'un dia rúfol, les llenques de cel que ressegueixen els car-

la idea és original: el que passa en un hotel ple de gent en el moment d'esclatar la pròxima guerra. De revistes de gran espectacle ja n'hi ha algunes, però tot plegat es tracta del mateix de sempre i hom es demana si no caldria pensar en una revisió del gènere. L'espectacle més digne el dona la gran actriu Catherine Cornell que ha muntat una *Santa Joana* de Shaw excellent des de tots els punts de vista. I el més original, els actors negres de Harlem

Mirant a fora

Von Hoesch

Von Hoesch, l'ambaixador d'Alemanya a Londres que ha mort sobtadament, quan exercia el càrrec a París mantenia les millors relacions amb Briand. Quan aquest morí, es remarca molt que, durant l'oració fúnebre pronunciada per Fernand Bouisson a la Cambra, un ocupant de la tribuna diplomàtica s'estigué dret tot el discurs, en una impecable posició gairebé militar. Era von Hoesch.

En canvi, Poincaré no havia guanyat el cor del diplomàtic alemany. El gran novel·lista Thomas Mann referia, ja fa vuit o nou anys, aquesta opinió de l'ambaixador sobre Poincaré:

—Un home cultivat, certament, molt cultivat. Però figureu-vos un cap com un index alfabètic. Quan Poincaré obre un dels seus calaixos, no es pot sinó admirar l'ordre perfecte amb què hi té classificats els dossiers. Però tots són plens, a punt de rebentar. Impossibile de fer-hi entrar la més petita cosa nova!

L'exemple del Dr. Schacht

Tot sovint es reuneixen a Basilea, al B. I. P. — Banc Internacional de Pagaments — (o B. R. I., Banque de Règlements Internationaux), els governadors dels bancs d'emissió, a discutir els greus problemes financers del món i de l'hora. Aquestes reunions tenen lloc al voltant d'una taula molt ben servida, de pagar la qual té cura, per rigoros torn, cada un dels governadors.

Aquest mes, el paper d'amfitrió esqueia al Dr. Schacht, el qual, contràriament a la tradició, no invità els seus col·legues a Basilea, sinó en un restaurant de Badenweiler, a la Selva Negra, prop d'una propietat del malabarista de les finances del Reich.

Per què Schacht havia triat una població d'aquella Renània recuperada militarment amb tant de soroll? No era una falta de tacte, sobretot havent-hi entre els invitats el governador del Banc de França?

El Dr. Schacht s'explicà: —En virtut d'una llei inspirada per mi, tot alemany té prohibit sortir del país amb més de deu marcs a la butxaca. Jo sóc el menys indicat per a infringir aquesta llei. Però, d'altra banda, no podia pas convidar-vos amb deu marcs...

El successor de Schacht

Persones que cal tenir per ben informades asseguren que el doctor Schacht no durarà gaire com a president del Reichsbank i dictador econòmic d'Alemanya.

Ahuc s'afegeix que el seu successor està designat, des de ja fa força temps, en la persona del professor Wagemann, director del *Konjunkturforschung Institut* de Berlín, defensor de la inflació oberta i home de confiança del trust de la indústria feixuga del Ruhr.

El programa de Wagemann comporta la desaparició total de l'atur forçós intensificant la construcció de carreteres i la reducció de la jornada de treball a set hores.

Sembla també que Schacht no serà posat a l'ombra de cop i volta, sinó per etapes, com von Papen.

La guerra és cara...

Es diu que quan arribà a Londres la notícia que les tropes italianes arribaren al llac Tana (hi ha atlas que diuen Tsana), un financer de la City exclamà:

—Que Mussolini s'afanyi a pujar al Capitoli. La Roca Tarpeia és a prop!

Es referia a l'exhaurement de les reserves monetàries italianes, sagnades a grans dolls per l'aventura africana.

Fet i fet, però, els apreciadors no coincideixen en l'estimació dels stocks italians. Hi ha qui diu que encara no ha estat esmerçat l'or recollit amb tanta d'escenografia, ni tampoc els havers italians requisats a l'estranger. Ambdues afirmacions representen cinc mil milions. Si els balanços del Banc d'Itàlia són autèntics, encara té tres mil milions disponibles.

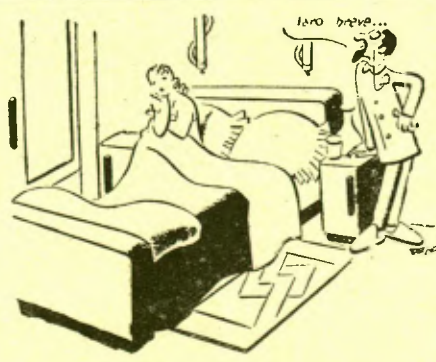
Tot plegat, per a fer durar la guerra uns deu mesos, diuen.

Però, i després?

Els èxits italians

Són deguts al vi. Almenys així ho ve a dir Il Commercio Vinicola, de Milà, del 7 de març:

«Durant la recent grandiosa batalla de l'Endertà, en què les nostres magnífiques tropes han demostrat tota l'embrançada, l'heroisme i la disciplina de què són capaços els italians de Mussolini, la Intendència ha fet arribar als Cossos d'Exèrcit operants mig milió de litres de vi.»



LA NIT DE NOCES
DEL CONFERENCIANT

—Seré breu...
(Il Travaso delle Idee, Roma)



CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 11
Teléfono 11655

AL MARGE DE L'ACTUALITAT

L'esclavatge a Abissínia

Sort tenen els africans que l'uropeu vagi a civilitzar-los! Què seria si no d'ells?... Un cop l'uropeu instal·lat a les terres negres, desapareix la barbàrie de l'esclavatge ancestral davant dels seus costums de l'uropeu civilitzador. Per a acostumar-los a les dolçors de la civilització europea, els uns enregistren els negres per centenars de milers (d'això no se'n diu esclavatge: se'n diu servei militar obligatori) per a enviar-los com a carn de canó a combatre als

més li agradi, posat que el certificat d'alliberament el col·loca a l'abric de tota prepotència. Els esclaus alliberats que tinguin més de set anys i menys de vint, estan autoritzats a entrar a l'escola especial fundada pel govern amb aquesta finalitat a Addis-Abbeba. Els seus estudis quedaran a càrrec del govern fins que acabin els seus estudis d'escriptura i de lectura. Més endavant, segons els seus mèrits, si l'individu dona proves d'intel·ligència, podrà arribar sense cap me-



La divisió feixista «3 de gener» disposada a civilitzar Amba Aladgi

camps europeus o a ocupar i sotmetre els pobles bàrbars de la Renània o de Síria; els altres destrueixen, esmicolen, liquiden les tribus en el treball obligatori o en les mines de Nigèria i del Katanga; finalment, en altres contrades hom estableix la civilitzadora Colour Bar (Barrera de Color)...

Que què és aquesta barrera civilitzadora? Doncs molt senzill: una llei dictada pels supercivilitzats anglesos i holandesos de la Confederació Sudafricana, a la qual ja fa alguns anys vàrem fer referència en aquestes mateixes columnes. Gràcies a ella els vuit milions de negres, habitants des de temps immemorials d'aquelles contrades, es troben reduïts a la situació de pàries sense cap mena de dret davant els dos milions escassos de blancs que han anat a civilitzar-los. Allà, al seu propi país, en una dependència del supercivilitzat Imperi Britànic, els negres poden ésser metges, advocats, enginyers, tècnics, o senzillament contramestres, hàbils obrers especialitzats, tot el que vulguin! Però no podran després, gràcies al Colour Bar, que reserva tot treball qualificat als blancs, fer cap feina que no sigui de peonatge. I així gràcies a aquesta llei federal de la Confederació Sudafricana, els negres no poden ésser més que besties de càrrega en llur propi país, sota l'ègida civilitzadora dels blancs!

A Abissínia també el blanc va a alliberar els indígenes. Aquests vivien, segons es pretén, en paorós esclavatge. Ara tindran la llibertat... La llibertat d'anar a fer-se matar per centenars de milers, enregistraments als exèrcits de la nació conquistadora, en les futures lluites que li doni la gana d'empendre contra altres països el dia de demà. Val la pena de comparar aquesta gran llibertat amb la situació anterior dels abissinis, que al cap i a la fi era la que els havia semblat bé d'instal·lar a casa seva sense intervenció de cap mena d'estranger...

La documentació de què ens servirem per a exposar al lector la qüestió de l'esclavatge a Abissínia prové de les enquestes que hi ha fet la Societat de les Nacions fa pocs anys.

Amb el desig de combatre a fons l'esclavatge, apareixia l'any 1923 un decret imperial pel qual, un cop més, quedava ordenada la supressió del tràfic d'esclaus. Greus penes — fins a la de mort — serien aplicades als qui es dediquessin a la cacera d'esclaus o trafiquessin amb ells. Pocs mesos després es publicà un altre decret reglamentant l'alliberació dels esclaus i llurs condicions de vida. Tenint en compte el gran nombre d'ells i que un alliberament en massa, per una banda, hauria deixat el país sense braços i que per l'altra els esclaus, inaptes encara per a guanyar-se la vida lliurement, no sabrien on acudir ni com buscar treball, es disposà no procedir a l'alliberament més que en una sèrie de casos, els principals dels quals són: mals tractes per part dels seus amos, conversió al cristianisme, instrucció suficient per a poder arribar a sacerdot, diaca o oficial, unió amb l'amo o els fills de l'amo, seguida o no de naixement, i molts altres més.

Jutges anomenats expressament pel govern quedaren encarregats de realitzar les investigacions per tal d'esbrinar quins eren els esclaus que tenien dret a ésser alliberats, i els qui es trobessin en aquest cas havien d'ésser lliurats al governador de la província, el qual té l'obligació de fer repatriar l'alliberat o de tornar-lo a la seva família o a la seva tribu. De retorn a la seva pàtria l'esclau alliberat queda exempt de contribucions durant set anys per tal d'habituar-se a la nova vida i de bastar-se a si mateix; si no vol tornar al seu país d'origen, l'esclau alliberat podrà viure a la província que

na de trava a ocupar empleus governamentals.

Com veiem, la legislació de la bàrbara Abissínia està en aquest terreny quelcom per sobre de la dels supercivilitzats blancs de l'Àfrica del Sud...

Val la pena de reproduir les següents consideracions que fa Marcel Graule en publicar la seva enquesta sobre el treball a Abissínia en la *Revue Internationale du Travail* de la Societat de les Nacions: «Si bé aquesta exposició és purament objectiva, i per tal d'evitar interpretacions tendencioses, bo serà posar de relleu al·la ferma voluntat del Rei dels Reis Hailé Sefassié de destruir aquesta institució. Aquesta sola tasca, si hom pensa en l'estat de la civilització enmig de la qual la porta a cap, bastaria per absorbir tota l'activitat d'un govern fort. Ara bé, el Rei dels Reis ho té davant seu tot per fer al seu país, i només està rodejat d'uns pocs col·laboradors. A més té en contra d'ell les moltes dificultats que cal vèncer en tota reforma... A les seves terres personals el Rei dels Reis ha suprimit l'esclavatge...»

Serà tan dura la condició dels esclaus a Abissínia com es podria creure? Un conegut autor que ha passat molts anys a Abissínia i que, si darrerament ha estat a Espanya, una conversió que li fa dir el contrari del que deia fins ara — «*poteroso caballero es Don Dinero...*» —, havia estat anteriorment un fi observador de la vida etíopica, diu el següent en una de les seves obres:

«I així són tres o quatre milions els esclaus... Què voleu fer amb ells? Fer-los deportar perquè reben en una illa deserta com els gossos de Constantinoble? Es la paraula la que ha fet tot el mal, posat que és la mateixa que servia per a designar els desgraciats captius, animals de càrrega que hom importava encara a Amèrica fins mitjans del segle passat. Aquests ploraven una pàtria perduda, la matança d'una família, somniaven amb recuperar la seva llibertat. Aquests, però, en què se'ls assemblen? Des dels temps més llunyans la venda del que nosaltres anomenem per no tenir altra paraula esclaus es troba reglamentada amb un prurit d'humanitat i de moral cristiana molt clar. Pertanyen a una família, dintre d'ella són considerats i respectats per la llei, com ho són entre nosaltres els fills menors, que els agents de policia faran tornar per força a casa si pretenen passejar-se sense permís. Però en aquella família són a casa i els seus fills viuran en ella com ells mateixos han viscut... Un cop més no comparem. Tracteu de menjar berberí o trípides de bou crues amb llur salsa natural, i no podreu fer-ho, mentre que ells se'n lleparan els dits. Prou és que aquesta qüestió de l'esclavatge és el gran argument per a eliminar Etiòpia de la Societat de les Nacions. Ningú no ignora que l'estat de coses a què es fa al·lusió amb aquesta paraula de doble sentit, l'esclavatge, no pot canviar de fet, en l'estat actual, sense provocar la destrucció de tota Etiòpia. És una d'aquelles hipocresies polítiques tantes vegades registrades per la història...» Fins ací Henri de Monfreid.

Tal és en realitat la qüestió. I no oblidem que el problema de l'esclavatge depèn de l'estat cultural dels pobles: Anglaterra i França tenen milers i milers d'esclaus a llurs colònies i ningú no s'horroritza. Seran doncs els països que fan dels adversaris polítics pitjor que esclaus i que enregistren tot un poble en ramats militars, els qui podran utilitzar l'excusa infantil de l'esclavatge per a destruir una nació independent des de fa tres mil·lenis?...

GONÇAL DE REPARAZ (fill)



Vista nocturna de Nova York

ners prenen un blau amable, els quatre arbres de Central Park estiren les branques presentant un grapat de fulles verdes, i les mecanògrafes, posades secretament d'acord, fan una exhibició general de braços de color de rosa. La primavera s'ha instal·lat a Nova York i cal aprofitar-se'n perquè és per pocs dies. Un parell de setmanes i tot seguit serà expulsada per aquella calor humida que fa suar als buildings regalims de ciment.

He trobat Nova York més animat que mai. Es gairebé inútil donar-ne detalls. A Nova York l'animació es computa per les empenes. He estat a una festa, un *cocktail party* a casa d'uns amics. L'any passat m'invitaren a una festa similar i en les quatre habitacions de què consta el seu apartament (barri elegant, 300 dòlars per mes) hi encabiren unes cent cinquanta persones i tres diguem-ne músics. A base de cridar molt es podia sostenir una conversa. Sense un esforç desmesurat hom podia portar la copa als llavis. Amb un xic de sort era possible donar alguns passos de dansa. Aquest any la cosa fou diferent. El lloguer del pis havia augmentat (350 dòlars per mes). El nombre dels invitats ascendia a més de dos-cents. Hi havia solament dos músics: piano i saxofon. Ballar era equivalent a intentar lleugeres contusions *sur place*. Tota resta de conversació havia desaparegut. Una cridria inarticulada la substituïa. Assajar de beure era exposar-se greument a vessar el *cocktail* sobre un mateix i sobre els veïns...

Sempre havia cregut que l'aglomeració del metro de Nova York havia arribat a l'últim extrem. M'equivocava. Aquest any és pitjor que abans. Arriba el tren — un tren interminable — bronzunt a l'estació. Com per art d'encantament es para cada porta enfront mateix de les barres corresponents de l'andana. En cada vagó hi han atapeïdes les gents com llumins. Per cada un que en surt n'hi ha quatre que s'esperen per a entrar. Quan els empleats obren les barres, la falca humana força el seu pas cap a l'interior del vagó. Resistència, cruïllaments, forceig. Sona la campana i els empleats de l'andana, homes alts i cepsats, hi donen amb mans i espatlles l'empenta final. Les portes es tanquen i la brutal empenta inicial del tren aconsegueix a penes sassejar la massa amorfa que omple els carruatges.

Una visita a un dels grans magatzems és quelcom que sempre val la pena. Macy's és probablement el més gran del món. Són catorze o quinze pisos d'edificació sobre un espai gairebé tan gran com dues illes del nostre Eixample. És una veritable ciutat on hom pot trobar, en un immens assortit, tot el que es pugui desitjar. Mai no ho he vist tan ple com ara. Fa un parell d'anys hi vaig estar pels voltants de Nadal, l'època de més intensitat. No hi havia pas les empenes d'aquests dies. Sembla que a la gent els hagi entrat la bogeria de comprar. Els taulells estan rodejats per un espès eixam de compradors i els innombrables venedors a penes poden donar l'abast. En la secció de capells de dona, per exemple, la cosa pren un to còmic. A les empenes usals s'afegeix la lluita per tal o tal altre model o per tal o tal altra mesura. Els agencaments violats, coberts de flors, de vels delicats, de llaços coquetons, són arrabassats d'una mà a l'altra, emprovats amb pressa, estirats i modificats. La compostura anglosaxona es fon: es senten frases airades, riures sarcàstics. Algunes noietes ploriqueja. Mai no havia vist tantes empenes a Macy's.

El Broadway a l'altura de Times Square sembla, de nit, una gruta màgica. El nombre de bombetes elèctriques en els anuncis lluminosos sempre sembla que no es pugui sobrepassar, però cada dia — diríeu que a cada instant — augmenta i augmenta. Per contra, aquesta temporada el nivell dels espectacles és flux. Les obres millors que es representen en els teatres s'hi arrosseguen des de fa més d'un any. *Tres homes a dalt d'un cavall* fou estrenada fa qui sap-lo temps. *L'hora dels infants*, també. De les obres noves, *Boy meets girl* és la més divertida. És una sàtira, un pèl gruixuda, dels procediments emprats a Hollywood per a entabanar el públic. Una excellent americana. *Idiot's Delight* també queda bé i

que fan un *Macbeth* ben a llur faiso: l'escena, per motius de raça, passa d'Escòcia a una mena d'Haití; l'època, a principis del XIX, i ja podeu comptar amb quin escal d'uniformes; les bruixes i altres detalls són posats d'acord amb el folclore negre. El conjunt, entre que els actors són decididament bons i Shakespeare és Shakespeare, és verament impressionant.

Cap al carrer 57 hi floreix l'art, en primavera i en tot temps. Encara dirigeix Toscanini a Carnegie Hall. Qui no ha sentit mai una orquestra dirigida per aquest senyor, no sap el que és bo. Ell sap donar a cada obra la interpretació absolutament justa. La que passa pel mig entre tots els extrems. La que dona simplicitat a l'obra sense robar-li cap matís. En Pau Casals ho fa amb el violoncel. Toscanini amb l'orquestra simfònica. Va dirigir l'altre dia una *Selena Simfonia* que fou una veritable revelació.

Quant a arts plàstiques, el més sortint és una exposició que ve d'Europa. Hi ha pintors americans molt interessants, però no es pot dir que estiguin exhibint ara les seves millors produccions. El que més crida l'atenció és una exposició, a les Galeries Bignou, de tapissos francesos, de Beauvais i d'Aubusson, executats a base de cartons d'artistes moderns, incloent-hi Picasso i tot. Hi ha un Dufy inefable. El conjunt demostra les enormes possibilitats d'aquest art que semblava relegat als tòpics i models de tot classicista.

Un altre triomf de França el trobeu, uns quants carrers més amunt, en el restaurant Mascotte, on, a base d'una cuina francesa molt refinada, els esnobs de Nova York paguen sumes exorbitants per un dinar o un sopar. Té un cert aire de *bolite*, s'ha posat de moda, i cada vespre hi ha empenes. Demà seran a una altra banda.

Els noctàmbuls se les empesquen totes i a fe que a Nova York tenen camp per córrer. Però hi ha un lloc que sempre tindrà un atractiu ben extraordinari. Al capdamunt d'un dels gratacels més alts, el de Radio City, hi ha el Raimbow Room, on, tot sopant, o tot ballant, podeu contemplar, a través dels altíssims finestrals, tota la ciutat plena de lluminàries, estesa als vostres peus. El públic hi és selecte i tothom va de rigorosa etiqueta. És una de les coses més sensacionals que es poden veure.

Cap a Wall Street tot sembla també que vagi vent en popa. Fa vora d'un any que la Borsa no fa més que pujar. La crisi i la penúria econòmica comencen a ésser mirades com a cosa del passat. Els homes — i els pobles — joves oblidem fàcilment. Tot-hom està optimista, els agents de borsa cada dia usen més telèfons i els industrials han de pidolar menys per a obtenir crèdits. Fa un parell o tres d'anys tot eren bons propòsits: «Cal aprendre la llei d'aquesta crisi. Cal escamentar i esmenar-se perquè no es repeteixi». De tot això, qui se'n recorda ja? També els negocis estan tocats d'un alè de primavera. Tot brota, fins les flors en els trams d'aquests oficinistes eufòrics que es fiquen en l'ascensor exprés d'un building, per a ésser projectats, bronzents, vers llur treball quotidià.

Això és la primavera a Nova York, i el dia de Pasqua, la Cinquena Avinguda ha estat una vegada més testimoni de l'*East Parade*, la parada pasqual. Entre les empenes més premians tothom qui s'estima hi acut amb el vestit de les festes. Les dones amb robes de colors variats i l'imprescindible capell nou, els homes de jaqué i capell de copa alta. La sortida de missa de la Catedral de Sant Patrici marca l'hora del començament de la desfilada. Malgrat que Nova York ja no és la petita ciutat dels temps en què es va iniciar aquesta tradició, el vell costum perdura i la generació hi és més espessa que mai. Tant si fa fred com calor, la primavera està en els cors i bé cal manifestar-ho.

Les pròximes eleccions presidencials? El nombre endèmicament enorme dels sense treball?

La reforma de la Constitució?

Els greus problemes dels agricultors?... De tot això Nova York no se'n preocupa pas ultramassa. És una ciutat massa autènticament cosmopolita per rebaxar-se a ésser ben americana. Té tot el país a ponent, com Barcelona, i, per a mirar el mar, li ha de girar l'esquena. Durant la curta primavera, certament ho fa.

J. TERRASA

Telef. de MIRADOR: 24647

Una cullerada de CARNE LÍQUIDA

alimenta tant (tenim testimonis mèdics a disposició del públic) com 250 grs. de cam fresca.

Si el menjar l'engreixa molt o és que no té gana, completi la seva alimentació amb dues cullerades diàries de



CARNE LIQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

EL CINEMA

POESIA I VERITAT

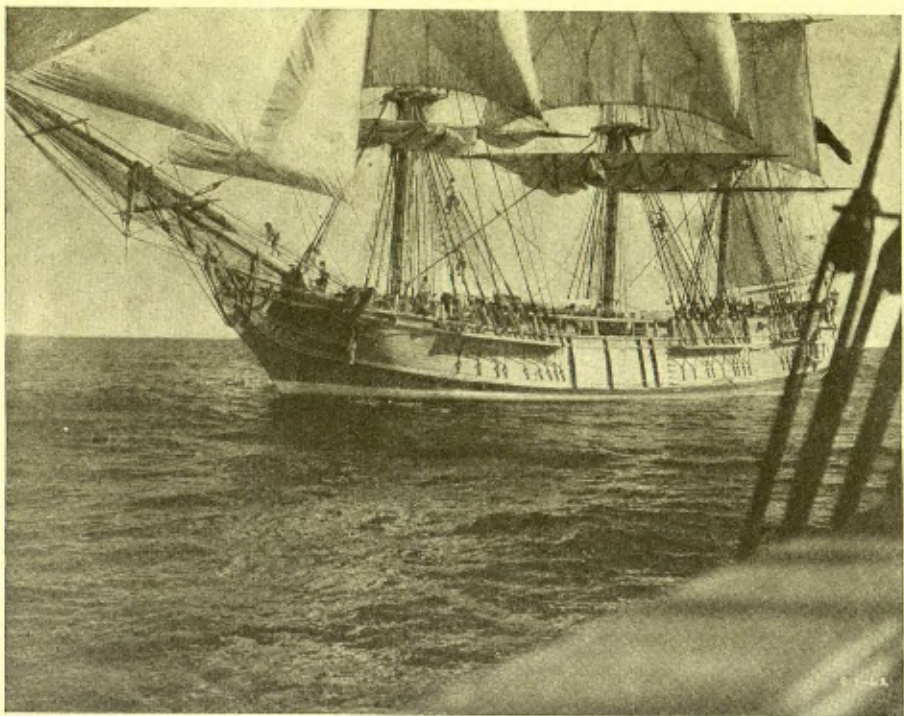
"Rebel·lió a bord"

En els annals de la navegació, difícilment trobaríem un episodi més apassionant, més ric en esdeveniments d'una forta suggestió èpica, com el del motí a bord de la fragata *Bounty* que l'any 1789 corregué les aigües del Pacífic en una expedició organitzada pel govern anglès.

Tots els esdeveniments que tingueren lloc arran i com a conseqüència d'aquesta revolució, tenen un caire tan meravellós, que més

Alguns s'havien instal·lat a Tahití, però d'altres, conduïts pel cap de la revolta, opinant justament que un dia o altre els captivarien a Tahití, lloc de pas de les línies marines, s'instal·laren a l'illa Pitcairn, no sense abans haver segrestat algunes tahitianes, indispensables a la vida a perpetuïtat que pensaven menar en aquella illa deserta.

El film, que és d'una gran fidelitat històrica — que volen canviar en una història



La fragata «Bounty» de «Rebel·lió a bord»

que fets ocorreguts de bo de bo, semblen fantasies d'un poeta genial. Aquesta fou una història que apassionà durant molts anys el poble anglès, que avui ja resta per la majoria oblidada, però que ara ens ha vingut a recordar el magistral film de Frank Lloyd, *Rebel·lió a bord*, que aviat s'estrenarà a Barcelona.

El *Bounty*, nau de la marina mercant anglesa, empenygué aquella expedició que tenia un caràcter científic i comercial ensems, sota el comandament del capità Bligh, dirigint-se a Tahití, on calia proveir-se de determinades plantes que hom pretenia cultivar en algunes illes de les Antilles.

La història no guarda pas un record massa agradable del capità Bligh, car sembla que unia a un sentit exagerat de la disciplina, un esperit de crueltat del tot estèril per a la bona conducció de l'expedició. Després d'una travessia en la qual la tripulació suportà estoicament les dureses d'un treball i d'un règim excessivament feixucs, l'arribada a Tahití fou per tots aquells homes com la descoberta d'una autèntica terra de promissió.

Penseu amb quina mala gana aquells homes, després d'haver lligat grans afectes amb el país i amb els indígenes, reprengueren la travessia, abandonant sense esperances de tornar-hi la magnífica terra on havien descobert que la vida era fàcil i la llei no existia.

Les males condicions de la travessia, el desig de tornar en terra, potser també les vexacions sofertes de la part del capità, tot contribuï a fer prosperar el motí que dirigí el segon de bord, Fletcher Christian, i el dirigí amb tant d'èxit, que els desertors aconseguiren fer-se amos del vaixell, es desempaïllaren de Bligh i dels seus addictes, deixant-los en alta mar en una fràgil embarcació que semblava que havia de naufragar a la primera envestida de les ones.

I aleshores comença una doble epopeia sense parió en la història del mar. El capità Bligh, triomfant en una empresa que semblava irrealitzable, aconseguí arribar a port després d'una travessia que va des de Tongarabú fins a l'illa Timor, o sigui recórrer quasi la meitat del Pacífic. D'allí, el tenaç mariner embarcà cap a Anglaterra, des d'on organitzà la persecució dels desertors, no llevant la fragata *Pandora*, que sortí a la recerca dels revoltats.

Mentrestant, els desertors s'havien dividit.



—Ja veieu que és una goma de bona qualitat la que l'Administració posa als segells!

(Everybody's, Londres)



RAPTE

—No tinguis por, Elisa, ja aguento l'escola.
—No tinc pas por... El papà l'aguanta per l'altre cap.

(The Humorist, Londres)

PANORAMA

«Immortalitat sense garantia»

Amb aquest títol, Paul Leni il·lustra amb molts exemples pràctics la tesi que en la història del cinema només ha trobat molts pedestals dels quals havien caigut les estàtues, i es pregunta: existeix la immortalitat en el cinema?

Una de les figures que surten més ben parades, és la d'Elisabeth Bergner, la protagonista insuperable de *No em deixis*: «Elisabeth Bergner va «sortir» en 1935. Té moltes probabilitats d'adquirir una glòria durable. Té Shakespeare per aliat, i si *Com us plaurà* satisfà el públic, sempre hipercrític per a aquesta mena de films, la Bergner pot tenir a la pantalla un nom que sobreviurà quan s'haurà perdut el record d'ella com actriu d'escena. Reinhardt fallà l'ocasió d'aprofitar-la en *El somni d'una nit d'estiu*. L'escena no pot donar immortalitat ni a l'actor ni al productor. Els joves crítics, com els vells, parlen de la Terry, la Duse, la Sarah Bernhardt: no les han vistes mai, i què han deixat aquestes famoses actrius a la nostra generació? Res. La Bergner ens pot deixar una sorprenent interpretació d'una obra immortal tant de temps com duri el cel·luloide.»

Els pells roges s'americanitzen

Els pells roges són cada dia més difícils de trobar per rodar un film a Hollywood. Diuen que ha costat d'arreglar els catorze que calien per al *Dancing Pirate* (Pirata dansant), un nou film tetracolor realitzat per Lloyd Corrigan. (Sembla que, tractant-se d'un film en colors naturals, no reix substituir els indis per blancs maquillats.)

Al cap d'una estona que Corrigan havia començat a rodar, el realitzador exclamà, al bell mig d'una escena:

—Talleu!

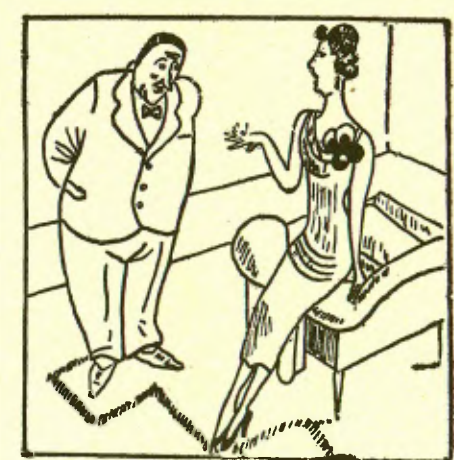
—Què havia passat?

—A veure — cridà Corrigan — si els pells roges poden parar de mastegar *chewing gum*!

Cinema escolar

El London County Council acaba d'adoptar un acord important. Durant vuit setmanes, seran projectats quatre programes de films seleccionats davant els infants de les escoles de Londres. Els programes compendran films de la vida camperola anglesa, de les grans indústries i documentals en general. Segons els resultats que s'obtinguin de l'experiència, aquest mètode d'educació rebrà una extensió considerable.

No se sap què pensaran d'aquesta iniciativa els infants, que fins ara només tenien el cinema per una diversió.



—T'havia demanat un cotxe i m'has regalat un diamant!
—Però, escolta: has vist mai autos d'imitació?

(Frankfurter Illustrierte)



Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió contínua d'11 matí a 1 matí

SEIENT, UNA PESSITA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

LA GALLINA SAVIA, Segona setmana

Una «illy Symphony» de Walt Disney

NOTICIARIS D'ACTUALITAT

MUNDIAL segons visió PARAMOUNT

i ECLAIR JOURNAL exclusiu.

LA HISTORIA DEL CINEMA

(Segona jornada)

Recordant les primeres pel·lícules de Mabel, Mary Pickford, Douglas Fairbanks, John Gilbert, René Adoré, Dolores Costello, Rodolf Valentino, Ramon Novarro, Mae Murray, etc.

UNA MARLENE NOVA?

«Desig», film divertit

Desig, amb Marlene Dietrich i Gary Cooper, sota la direcció de Frank Borzage i la supervisió d'Ernst Lubitsch, ha estat presentat a Barcelona amb tota la solemnitat cinematogràfica que ací s'acostuma: volem dir amb desfilada de maniquins. Completaren la solemnitat el mestre Demon, sense por de dirigir la seva orquestra després d'un film de jazz americà, i una dansa mora de

Borzage i Lubitsch?, ens preguntàvem abans de l'estrena de *Desig*. La conjunció de noms té una aparença, cal dir-ho, un xic extravagant. D'una banda, una actriu d'una reputació potser *surfaite*, però reputació al fi, i ben guanyada; de l'altra, uns directors que han demostrat moltes vegades la seva traça, com Lubitsch, o el seu profund sentit de la poesia cinematogràfica, com Borzage.

Doncs bé; passa una cosa molt divertida, una pila de coses divertides. *Desig* és un bon film i que fa passar deliciosament l'estona. Més que a la manera de Borzage, sembla pertànyer a la manera del Lubitsch d'*Un lladre a l'alcover*.

Marlene no hi és trágica, ni excessivament fatal, ni ensenya les cames, ni fuma massa, ni es guanya en cap moment la vida a la voravia d'un carer sinistre. Amb totes les aparències de gran senyora que calen per a l'ofici, és una lladre de joies que «fa» un collaret de més de dos milions de francs.

Es un film d'embolic, i l'embolic comença ja en la magistral escena entre el joier i el psiquiatra, l'un per a l'altre marits de l'audaç lladre. La fugida cap a Espanya, la coneixença amb Gary Cooper, els incidents de la duana i les peripècies del collaret que ella ha amagat a la butxaca d'ell per a sostreure'l a l'atenció dels carabiners, tot plegat dona lloc a una sèrie de *gags* de gran humor, tractats amb una lleugeresa de tacte insuperable.

La moral, però, en *Desig* — com no ocorria en *Un lladre a l'alcover* — triomfa al final. Marlene abandona l'ofici i els parents o pseudo-parents que l'hi dediquen, i es casa amb Gary Cooper. Els testimonis són precisament el joier i el

psiquiatra, les dues víctimes del magistral robatori que Marlene ha comès a París.

A propòsit d'aquest film, es suscita una qüestió que només insinuarem, tot oferint-la als crítics cinematogràfics. El film s'anuncia, i trobem plenament justificat aquest punt de vista de la propaganda, com un film de Marlene, o sigui un film de *vedette*. Però a nosaltres ens fa la impressió que aquesta no és la característica principal del film. Marlene no hi és la Marlene del motlle que sempre hem conegut; però tampoc hi és cap Marlene sensacionalment nova. D'altres innumbrables actrius se'n sortiren igualment.

Es que, encara que tant Gary Cooper com tots els altres interpretats principals treballin amb una justesa sorprenent, fa l'efecte que *Desig* és, sobretot, un film de directors, i aquests han cohibit la Marlene de sempre, precisament perquè no quedés rastre de l'amanerament en què havia caigut. Gràcies a això, els més antimarlenistes han pogut fruit de veres en *Desig*, pel·lícula dirigida amb mà de mestre i interpretada amb justesa, coses que en fan un dels millors films d'aquesta temporada.

Tant de bo, doncs, aquest film marqués una nova etapa en l'actuació cinematogràfica de Marlene, en la qual aquesta deixés el paper de *vamp* freda i asexuada (sí, no ho sembla, però és això), per a ésser una actriu i una dona de debò.

C.



Gary Cooper i Marlene Dietrich en «Desig»

la Brazalema, una massa que fa molt goig (ja ho sabem de temps).

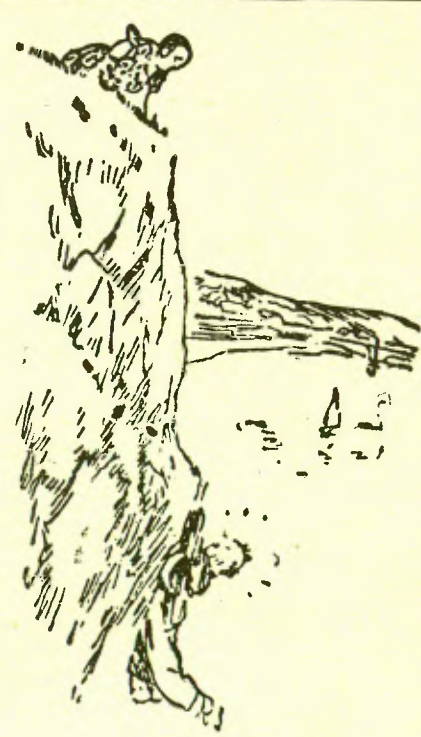
La festa es feia per Marlene Dietrich. Pel nostre gust, però, la primera figura del film no és ella, sinó Gary Cooper, aquest *ex-convoy* que en *Desig* ha fet el paper més matís i afínat de la seva carrera. Però, és clar, des del punt de vista de la propaganda, el nom de Marlene té molt més «ganxo» per a la majoria del públic. I això que Marlene havia fet tots els possibles per a defraudar l'entusiasme que féu néixer quan, descoberta per Sternberg, es revelà en *L'Angel Blau*. Cada vegada més, semblava que la conjunció d'aquests dos noms era nociva a cada un d'ells. El magnífic talent de Sternberg donava fruits cada vegada més escarrassits, que ni semblaven del mateix director que ens havia engrésat en temps del cinema mut i també — malgrat certs «germanismes» — en *L'Angel Blau*. Quant a Marlene, cada dia era més amanerada, cada vegada semblava més confinada en un sol paper, monòton i monòton. Començàvem a estar cansats de les seves plomes, de les seves cames, de la seva veu de café-concert de mariners de Hamburg. A l'anunci que anava a fer un film dirigit per Mamoulian, respiràrem, perquè fos major la desillusió després. En efecte, *El Càntic dels Càntics* resultà un film indigne del maliciós director armeni.

Què passarà ara que dirigeixen el film



—I quan et sembla que s'acabarà aquesta cursa als armaments?
—Per mi, quan cada país tindrà un exèrcit doble fort que el del veí.

(Il Sette Bello, Roma)



—Que no portes una corda?
—En aquest poble són uns lladres! Me n'han demanat un preu exorbitant!

(Moustique, Charleroi)

Pròximament

Un crit d'alerta a la joventut!

LOS CABALLEROS NACEN

Franchot Tone

Jean Muir

Ann Dvorak

Margaret Lindsay

EL TEATRE I LA MUSICA

El XIV Festival de la De Betty Boop a D. Antonio Chacón S. I. M. C.

A l'hora que escrivim aquest article — dimarts al matí — hem arribat ja a mitjan Festival. Fins aquí, n'hem sentit tres concerts: el de la Banda, diumenge al matí, i els primers d'orquestra i de música de cambra, diumenge a la tarda i dilluns a la nit respectivament. Abans d'entrar en detalls, creiem que s'imposa una constatació. En tots aquests concerts han intervingut elements de casa nostra: el primer, anà tot a càrrec de la Banda Municipal, i en els altres dos hi col·laboraren, en ple o en part, els elements de l'Orquestra Pau Casals. Això vol dir que aquests professors s'han hagut de dedicar durant aquests dies a un treball extraordinari: no solament els ha calgut assimilar-se en pocs assaigs obres totalment desconegudes, sinó que, sobretot, els components de l'Orquestra Pau Casals, han hagut de sotmetre's a directores que no coneixien. Perquè aquest esforç tan considerable hagi reeixit — i el resultat no podia ésser més satisfactori — han hagut de posar a prova, doncs, a més de tota llur capacitat tècnica, que ja ningú no els regateja, un sentit de responsabilitat i de disciplina que mereix tots els elogis. Es per això que volem que constin en primer terme els nostres més sincers.

Quant als concerts, llur valor ha estat bastant diferent. El més important va ésser el d'Orquestra. Hi havia al programa una obra catalana: *Ariel*, música per a ballet, de Robert Gerhard, una d'alemanya, el *Preludi i Fuga* d'Edmund von Borck, i tres d'austríques, més o menys íntimament emparentades amb l'escola de Schönberg: uns fragments de l'òpera *Karl V* d'Ernst Krenek, i el *Concert de violí* i uns fragments de l'òpera *Wozzeck*, d'Alban Berg.

Diguem tot seguit que el més important foren aquestes dues darreres obres. Berg pertanyia a l'escola schönbergiana, però la seva inspiració, principalment en l'òpera, sobresurt de tots els motllos i assoleix un indiscutible valor humà. Sens dubte, els fragments del *Wozzeck* obtingueren major èxit que el concert de violí, però això és degut, més que al valor musical intrínsec, a llur intens patetisme. Voldríem que el *Wozzeck* pogués ésser representat íntegrament a Barcelona, i estem segurs que obtindria l'èxit rebuda que es mereix, però encara ens interessaria més, des del punt de vista estrictament musical, una segona audició del *Concert de Violí*. És tan difícil de copsar, en una sola vegada, tot el valor d'una obra tan complexa! Al començament, sobretot, sobta l'exposició de les dotze notes que han de servir de base a l'obra, exposició confiada gairebé exclusivament al violí. Però després que comença el desenvolupament, tota preocupació d'ordre tècnic desapareix i hom es lliura completament al goig — i a l'afany — d'escollar. D'altra banda la interpretació de totes dues obres fou excel·lent: la part de Maria, del *Wozzeck*, fou cantada amb lleu expressió i bella veu per la senyora Leonore Meyer, i el solista del *Concert* fou precisament Louis Krasner, el violinista per a qui l'obra havia estat expressament escrita. La direcció del *Concert de Violí* — i no diem «la batuta» perquè no n'usa — la duqué el mestre Hermann Echercher, i la dels fragments del *Wozzeck* el mestre Ansermet; l'un i l'altre van demostrar un gran domini de llurs partitures i una excel·lent tècnica de director.

El *Preludi i Fuga* de Borck és una obra interessant principalment per la seva severa estructura contrapuntística i la seva excel·lent orquestració: el nom de Borck queda, doncs, com un nom a retenir. L'*Ariel* de Gerhard és concebut com una obra de caràcter simfònic, dividida en quatre moviments de forma distinta, però seguint una sola línia de composició, i està destinada a servir d'acompanyament a un ballet sobre l'episodi de l'alliberament d'Ariel per Prospero en la *Tempesta* de Shakespeare. Gerhard ha reeixit completament en la seva empresa, i el públic ho va saber apreciar també així. Esperem que no passarà molt temps sense que puguem tornar a sentir aquesta obra, tan ben construïda i tan ben instrumentada.

Pel que fa al *Carles V* de Krenek, ens va semblar una obra un xic massa intel·lectual, i sobretot no estem d'acord amb la idea històrica que la presideix. Amb tot, té moments de veritable musicalitat, com el primer fragment, *Extremadura*, i el final.

El concert de banda ens oferí tres novetats: uns *Moviments Simfònics*, de Josep M.ª Ruera, *Devise* de Vladimir Vogel, i *Joan de l'Os*, de Ricard Lamote de Grignon.

Els moviments simfònics de Ruera són basats en temes grecs i es titulen: *Pastoral*, *Dansa*, i *Nupcial*. Revelen una extensa cultura musical i una real preocupació per l'originalitat, però potser resulten excessivament difícils de concepció en relació amb el resultat. El segon, per exemple, malgrat les cites d'Homer que l'encapçalien, resulta ésser una sardana.

Devise, del compositor rus Vl. Vogel, és una obra per a instruments de metall exclusivament. Té un caràcter combatiu i brillant, però ens va semblar excessivament monocroma.

Per últim, el *Joan de l'Os* de Lamote (fill), és una obra de gran envergadura, amb orquestra de vent, solistes, i cor, seguint la llegenda de Josep Maria de Sagarra. La seva principal qualitat és que no hi ha dissonàncies desagradables i que va seguint fidelment el text, amb totes les alternatives d'emoció d'aquest; i el seu principal defecte és que resulta excessivament extensa.

Al concert de Música de Cambra de dilluns hi vam sentir una sonata per a piano de Ludwig Zenk, molt ben executada per Robert Georg, però bastant difícil de comprendre, 4 *Psalms* per a soprano i petita orquestra, de Rohast Blum, interpretats per Alice Frey i el mestre Ansermet; dos moviments de *Quartet de corda*, de Mark Brunswik, a càrrec del Quartet Galimir,

Celeste Grijó hauria de fer-se càrrec que ja és massa gran per a fer el ximple damunt els escenaris. Aquestes ximpleries fan rebotar de riure tots aquells espectadors que no miren prim i que es diverteixen de valent quan Nanin, Topete, Chelmy i altres intermediaris sinistres es disfressen de mamaratxo de dimarts de Carnaval i canten *Maria de la O*. Però no fan cap gràcia a un públic intel·ligent i cultivat.

Celeste Grijó hauria d'aspirar a més. Però té de donar i per vendre. És la millor excèntrica que ha sortit després de



Lolita Raetz

la Blanca Negri. Joveneta, menuda, graciosa, intencionada, ben vestida, barreja picant de picardia i ingenuïtat, es fica el públic a la butxaca així que es col·loca davant les llums de la bateria. Omple l'escenari amb el seu moviment continu. Diverteix amb els seus acudits, amb els seus estirabots, amb la seva veu molt simpàtica de la qual extreu efectes còmics inesperats. Canta en *camelo* uns couplets anglesos tan inintel·ligibles com la cançó de Chaplin en *Temps moderns*, però que fan molta gràcia. Fa una paròdia de Betty Boop que és una pura delícia... Celeste Grijó és una artista *hot*. Perquè canta i balla amb calor, amb cor. Perquè és inspirada. I perquè, en possessió d'una folla fantasia, improvisa constantment. Amb ella no veurem ni sentirem mai un ball o una cançó dues vegades exactament iguals.

Però tot això és a l'estat brut. Poc format. Massa exagerat. Mancat de tacte i de mesura. El repertori de gestos i de moviments de la Grijó és limitadíssim. Dues o tres coses que repeteix monòtonament. Aquesta noia té gust. Té intuïció. Copsa el que és bo i el que és dolent. Però lliurada al seu capritxo no farà mai res de bo. Necessita com el pa que menja un tutor que l'orienti intel·ligentment. Que poleixi el seu art. Que l'al·leugereixi del llast de coses inútils. Necessita disciplina. Però aquest mot no existeix en el diccionari de les artistes espanyoles. Perquè no es volen sotmetre a una regla que corregeixi el seu temperament, s'espatllen de seguida. Una Argentina, per exemple, que ha atès temps ha la plenitud de la seva forma, moltes altres artistes a l'apogeu de llur talent, s'entrenen cada dia. Estudien continuament. Totes aquestes noies, no!

I és llàstima. Perquè aquí hi ha matèria primera en abundància. Cada dia neixen criatures dotades que, ben encarrilades, ens

farien quedar bé a tot arreu. Si descobrim aquests tresors, els que ens dediquem a aquestes coses les fem conèixer al públic. Però aquests elogis en lloc d'estimular-les les omplen d'orgull. Les fan creure que ja han arribat i que ja no necessiten estudiar. Forem dels primers a parlar de Carmen Amaya i de Blanca Negri. L'altre dia parlàvem de la petita Lolita Raetz, un veritable fenomen. Una ballarina sensacional. I avui no ens sap gens de greu insistir. Temperament incontrolat, tumult dels sentits, ardor, er: llibertat, bateria rabiosa dels talons i singlots espasmòdics, frenesí de línies trencades i de gestos sincopats, volcà en acció, la dansa atrau i consumeix com una passió insaciable aquest ésser de catorze anys devorat per la flama interior. Amb Lolita Raetz actua la seva cosineta Maravilla. Una altra nena precoç. La gràcia andalusa prodigiosa. Si aquella és la força, aquesta és la gràcia. La gràcia fresca i espontània dels quinze anys. La gràcia andalusa perfumada de llimó, de canyella, d'olivera, de taronger en flor... I una veu que, com ha dit un crític de la veu de la Maria de la O creada per la Ladrón de Guevara, sona a vi dolent, a matinal andalusa, a tarda calenta de toros... I un braceig d'una naturalitat i d'una precisió fantàstiques... I l'alegria exterior que és incapaç de dissimular una tristesa suau, la nostàlgia dels horitzons meridionals... Ja en sentíeu parlar d'aquestes dues noies. Ara les podeu veure per quatre xavos. Però d'ací uns quants anys, si no s'espatllen, us garantim que caldrà pagar molts diners per a aplaudir-les.

Tornant a Celeste Grijó, aquesta excèntrica va actuar darrerament al Novetats. Quan escrivim aquestes ratlles treballa al Cinc Barcelonès. Sempre en uns *Espectacles d'Art 1936* dels quals forma part també Lola Cabello. Aquesta senyora, a desgrat de la seva popularitat, dels seus èxits apoteòsics, dels seus recitals per ràdio, a desgrat d'ésser aplaudida feroçment pels mateixos andalusos, és una flamenca de les més aigües.

Aquells bons temps de l'època d'or de l'art *jondo*! Quan l'immens Chacón, que encara no era Don Antonio, oferia el miracle del seu art als clients del cafè sevillà de Silverio. Quan Fosforito electrificava les multituds sota els arcs de gas del *tablado* del Burrero. I quan Juan Brea, el rei del *cante* clàssic malagueny, alternava les nits del cafè de l'Imparcial amb les actuacions al Palau Reial de Madrid... Ha plogut molt d'aleshores ençà. De l'art *jondo* veritat ja no se'n canta ni gall ni gallina. Els *fandanguillos* l'han assassinat miserablement. L'han convertit en *el mercantisme* i en mínim esforç. *Polo, soleá, seguiriya*... Tot això ha estat reemplaçat pels *dangundillos* i per aquella ornamentació tropical, ensucrada i endormiscada, de les *guajiras*, *vidalitas*, *milongas* i *colombianas*. És a dir el més corromput de l'art flamenc. Tots aquests divos de la milonga, vestits de smoking, s'han dedicat a l'òpera flamenca, primer. A la sarsuela i al film, ara.

Lola Cabello és un dels espécimens més típics de la degeneració actual. Com que a cap festival flamenc no la volien, s'ha posat a cultivar un gènere híbrid sense tradició, art ni sabor. Canta couplets pseudo-flamencs amb orquestra. I, acompanyada per la guitarrar, *Mari-Cruz*, *Maria Magdalena* i altres cosetes dels Quiroga and *Company*. Però no per *bulerias*, com tots els *niños* que corren per aquests mons de Déu, sinó sense apartar-se gens ni mica de la partitura. Si la Grijó és una artista *hot*, la Cabello és *straight*, perquè canta just, dret, sense apartar-se del text musical escrit pel compositor. Això no és flamenc ni és res. Si Don Antonio Chacón ho sentís! Com a coupletista, Lola Cabello és molt superior a totes les cultivadores del flamenc fabricat en les acadèmies del carrer Nou. Naturalment. Però, aturada i sense expressió, és molt inferior a una Pastora Imperio o a una Conchita Piquer. Naturalment.

SEBASTIÀ GASCH

unes *Cançons de bressol* eslovàques, de Václav Kápral, cantades per la soprano Jaromila Vavrdová i acompanyades d'orquestra dirigida per Karel Ancerl, i finalment un *Concertino* per a saxofon, contralt i orquestra da camera de Jacques Ibert, dirigit per l'autor, amb Sigurd M. Rascher com a solista.

De totes aquestes obres la que assolí major èxit fou la darrera, composta d'acord amb els principis de la moderna escola fran-

cesa, sense preocupacions metafísiques, però amb veritable musicalitat. Les *Cançons de bressol* de Kápral i els *Psalmes* de Blum, que més o menys són fundats en temes folklòrics o almenys de colorit fortament nacional, obtingueren també bon acompanyament. Però el *Quartet* de Brunswik, i encara més la *Sonata* de Zenk resultaren un xic desconcertants per al públic.

J. PETIT

DE L'ESTADI A L'ESCENARI

Ladoumègue al music-hall

La *Parade du Monde* s'ha aguantat sobre Ladoumègue i Raquel Meller.

No es pot pas dir que París no apreciï Raquel Meller. Indubtablement és força més popular que a casa nostra. Però, al costat de Ladoumègue és una estrella sense llum.

Penso que dec haver estat inoportunitat quan en ple entreviu amb Raquel Meller al

ves dels diaris realistes i comunistes. Aquesta unanimitat d'opinió pública és l'únic que pot privar de dir que el cas Ladoumègue és una mena d'afer Dreyfus de l'esport.

Intentaré reduir l'afer Ladoumègue en unes quantes ratlles. Cap al començament de 1932, en virtut d'una denúncia acompanyada d'un rebut signat pel recordman mundial i que provava que havia cobrat per anar a fer unes exhibicions, la Federació d'Atletisme, a despit de la proximitat, aleshores, com ara, de les Olimpíades, l'exclou i el declara professional. Gran indignació pública. França, sense ell, no es veu amb cor de guanyar cap prova d'atletisme a les Olimpíades. La Federació aguanta ferma: «Ladoumègue no anirà a les Olimpíades!» Però hi va. L'*Intransigent* i *Match* l'envien com a reporter. Ladoumègue firma cròniques. Alguns diuen que no són d'ell, però la qüestió és que hi ha la seva signatura. El lector ja en té prou amb això.

Torna a França i demana que almenys el deixin entrenar als estadi. Prohibició. Aleshores es crea el Club Jules Ladoumègue, en possessió d'un petit estadi. Sempre omplen, mentre que a les reunions oficials que organitza la Federació no hi va ningú.

Un dia actua a Buffalo en competició amb l'escandinau Pirze. Per veure'l a ell sol el Buffalo s'omple com mai. Després corre al Havre; des de París per anar-lo a veure s'organitzen més de deu trens especials.

A Rússia el contracten. Debuta a l'Estadi Dynamo de Moscou corrent ell tot sol.

120.000 espectadors el van a rebre. Una performance inigualada. A Rússia no parlen de res més. És l'hoste número 1. Més tard li ofereixen la plaça de «monitor» d'atletes, però no accepta. Torna a París i l'any següent torna un altre cop a Leningrad.

Mentre és a París, allà on vagi i a de sortir a salutar. Si bé a un *teatre* ha de pujar a l'escenari; si és a un matx de boxa, ha de pujar al ring; si va al cabaret, li projecten els focus. La gent sembla boja. A París, tant si ell hi és present com no, mai no començaven cap reunió esportiva sense que el públic hagués entonat el «Ladoumègue... La-dou-mè-gue...» A París aquest crit venia a ésser com una mena de «Du-ce, Du-ce, Du-ce» d'Itàlia.

Arriba l'apoteosi: pel novembre passat, Ladoumègue, el màrtir, fa una proposició a la Federació. És aquesta: traspasarà a la Caixa de l'entitat tots els diners que hagi guanyant exhibint-se a França a condició que el tornin a admetre. Els diaris s'ho prenen com una qüestió de vida o mort. La gent espera amb ànsia la decisió. Però la Federació és tossuda... Ve aleshores la manifestació dels 400.000 homes al carrer. Tot França es commou. França perd un punt molt important per poder ben lluir a Berlín. Ladoumègue havia de fer voleiar moltes vegades la bandera francesa dalt del pal olímpic instal·lat a casa l'ocupador de la Renància...

Però Ladoumègue cada dia guanya més moneda. El contracten al Casino. El primer dia se'l va a veure de smoking. Els següents se'l va a veure pagant una quantitat molt considerable de francs.

—I ara què fareu?

—Oh! per ara penso dedicar-me de ple al music-hall. He d'anar a Brussel·les i a Londres. Encara no sé si primer aniré a un lloc o a l'altre... Qui sap si un dia ens veurem per casa vostra!... Una fotografia voleu? Ai! que potser no m'he restarà cap. Totes aquestes mosses me'n demanen.

Arriba un tipus amb jersei que entra inflant el pit. És l'entrenador:

—Jules, apleu que ja et toca.

—Si em voleu veure de prop, baixeu als traspunts — em diu tot treient-se la bata. Entre cordes, fent nosa als tramoistes que sempre que passen i traspassen m'etzi-ben una empenya, contemplo el número. Si no fos tan tronat tindria alguna cosa de ballet. Ladoumègue surt amb pantalons i samarreta de seda. Com s'ha de veure l'esportiu!... Sort encara que no va maquillat com el núvol de boys que juntament amb les girls interpreten una dansa que vol fer pensar en les Olimpíades gregues! Al mig de l'ample escenari hi instal·len una pista peraltada de fusta que ve a ésser una mena de miniatura de velòdrom. Ladoumègue, cada vegada corrent més de pressa, la ressegueix sense que li rodi el cap. De vegades sembla que s'hagi d'escapar per dalt i t'hagi de caure al damunt. Tot el cor de boys i de girls, ajeputs a terra com gossos, aixequen el braç quan el corredor passa pel seu costat. Cada volta s'assenyala amb un xiulet com els dels àrbitres de futbol.

Després canvien el quadro. Mentre boys i girls adopten posicions estàtiques, Ladoumègue corre en direcció contrària a un tapis roulant. Naturalment, no es mou del lloc. Hom pot apreciar bé l'estil. Un darrer cop de xiulet i tot s'acaba. El seu mànager i un altre galifardeu amb el barnús preparat el tomen en el precís moment de caure el teló. Se l'emporten embolcallat de tovalloles amb la mateixa cura i amor que si fos un nadó.

Tot plegat només un quart d'hora!... Qualsevol corri Marathons per aquests estadis!...

CARLES SENTIS

París; abril.

Subscriu-vos a MIRADOR

Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647 - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____

que viu a _____

carre: _____ n.º _____ es subscriu a MIRADOR

pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193 _____

Signatura

LES LLETRES

HA MORT UN CATALANOFIL HONGARES

El P. Albin Körösi

Els amics catalans del P. Albin Körösi, catalanòfil hongarès, s'assabentaran adolorits de la mort del traductor de *La història de la filla del rei d'Hongria*. El dia 8 del mes que som, a dos quarts de tres de la tarda, havent estat malalt d'una pulmonia durant uns pocs dies, l'amic estranger més desinteressat de Catalunya ha deixat d'existir.

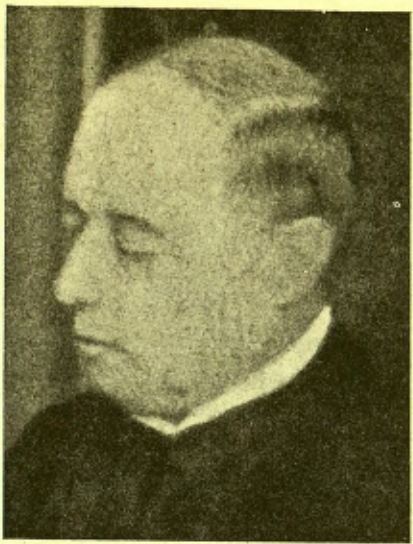
El P. Körösi era originari del nord d'Hongria. Nat a Selmec-Bánya, ciutat minera, l'any 1860, als setze anys ingressà en l'ordre dels escolapis. L'any 1883 acabà els seus estudis universitaris i fou nomenat catedràtic d'institut primer a la petita ciutat transdanubiana de Veszprém, on ensenyà durant cinc, i a Temesvar (l'actual Timisoara, Romania), on es dedicà a la seva tasca d'ensenyar geografia i història natural durant tres anys. L'any següent, fou nomenat catedràtic del Col·legi dels Escolapis, el millor i més gran de Budapest.

Ja des de la seva primera joventut, el P. Körösi dominava tots els idiomes romànics. Ben aviat s'especialitzà en les llengües hispàniques, i dominava no sols el castellà, el català i el portuguès, sinó àdhuc el basc. «Em deien a Espanya que l'hongarès era una de les llengües més endiablades del món, i el basc l'altra (ens digué el professor Körösi més d'una vegada). Com que ja en sabia l'una, no vaig quedar tranquil abans de no saber també l'altra: la basca...»

Les obres més importants del P. Körösi són unes traduccions en vers de diferents poemes de l'espanyol i del català. L'any 1893 publicà el seu volum *Poemes espanyols del segle XIX*, dedicat a Quintana i Zorrilla, amb profuses mostres de llur poesia. Dos anys més tard veieren la llum *Les perles de la poesia espanyola*, llibre en el qual es troben també molts poemes catalans correctament vertits a l'hongarès. L'any 1912 publicà un volum de poemes i contes de Bécquer, i dos anys més endavant la traducció de la ja esmentada narració catalana, amb un gran estudi preliminar. Va publicar una llarga sèrie d'estudis de poemes espanyols i hispano-americans, tant al seu país com a l'estranger. Però encara més important que la seva labor de publicista fou la seva tasca com a professor. Durant tot un quart de segle ensenyà el castellà a la Universitat de Budapest, i a alguns dels seus deixebles més estimats els inicià també en els secrets del *pus bell catalanesc*. Ja vam dir en certa ocasió als lectors de MIRADOR els deutes que sentíem envers d'aquell home eminentment bo i al qual convé que donem les gràcies si avui dia ens podem expressar en català.

L'any 1912 aportà el nomenament del P. Körösi com a professor a la Universitat de Budapest; deu anys més tard, la Universitat de Ciències Econòmiques de la mateixa ciutat el nomenà igualment professor d'espanyol. Veiem molt sovint el bon P. Körösi,

els freds dies d'hivern, sortir de la monumental casa que a la vora del Danubi posseeixen els pares escolapis, el cap cobert per un barret petit i rodó de pell d'ovella, i caminar cap a una de les dues Universitats. Hi havia dies que jo em trobava tot sol a classe; altres dies, quan jo hi arribava, ell ja hi era. Però he de confessar que hi havia dies en els quals no hi vaig anar ni jo mateix, preferint a la classe tan freda



El P. Albin Körösi

i mai calentada, per motius d'economia, fer un poc d'esport patinant al llac del Parc de la Ciutat... Les classes del P. Körösi no eren gaire populars, perquè l'espanyol interessava llavors encara menys que avui. Per aquest motiu, el nostre professor ens reunia tots plegats, alumnes seus dels dos centres docents, al seu domicili: dues cambres ben clares de l'edifici Piarista (així els diuen als Escolapis a Budapest), les finestres de les quals donaven sobre el Danubi. Allí tenia molts llibres espanyols i àdhuc catalans l'única persona que sapigués enraonar en català a Budapest, i conversava amb nosaltres molt més enllà de les lliçons oficials.

L'any 1921, quan vingué per darrera vegada a Espanya, com a delegat oficial del seu país per tal de demanar la caritat — sí, així era — per als nens hongaresos famèlics, ja no troba bona part dels seus amics d'abans de la guerra. «Els meus amics ja són al cel», escriu alguna vegada al fill del seu amic Joan Oliva: l'impressor Víctor Oliva de Vilanova, amb el qual mantenia correspondència.

F. OLIVER BRACHFELD
(Segueix a la pàgina 8)

Albert Piera

Jove encara, i quan les seves converses i el seu optimisme feien creure que la seva salut precària havia millorat i li permetia una activitat literària com la que ell somniava, Albert Piera ha mort. El Premi Ignasi Iglésies de 1933, en llorejar la seva comèdia *Els Homes Forts*, llançava a la notorietat, de sobte, el seu nom. Damunt d'aquestes pàgines de MIRADOR jo mateix vaig presentar-lo als lectors, arran del veredict del Jurat del Premi. I posteriorment, al llarg d'una amistat cordial, havia pogut seguir els projectes i les realitzacions d'Albert Piera, que assajava, fora del camp de les seves preferències, el teatre, altres gèneres literaris, com la novella i la poesia. Albert Piera era un esperit selecte, molt cultivat, enamorat dels poemes romàntics francesos, del teatre de Bernstein i de Bataille, i que tenia unes idees molt enraonades sobre allò que hauria d'ésser el teatre català, i assenyaladament el teatre popular en el sentit autèntic de la paraula. De vegades jo havia pensat si les condicions d'autor dramàtic d'Albert Piera, que en *Els Homes Forts* es manifestaven en tota llur plenitud de virtuts i defectes, no haurien servit perfectament les exigències d'un públic ingenu i apassionat que ara s'ha d'acontentar amb les innobles bajanades d'un Màntua, un Roure o un Bonavia. Piera ha deixat inèdites unes comèdies que jo crec que haurien d'estrenar-se, i en l'èxit popular de les quals confio, perquè estan escrites amb dignitat, amb traça teatral i amb sinceritat, a la qual el gran públic difícilment es resisteix.

Jurat per dret propi del Premi Iglésies, exercí aquests darrers anys amb escrupolosa atenció la seva tasca i deixà després, en articles concisos, la seva opinió crítica de les obres presentades a concurs. També havia escrit breus assaigs sobre temes literaris i alguns contes intencionats i correctes, dels quals recordo *El jaqué*, publicat recentment a *La Publicitat*. Albert Piera ha deixat una novel·la inèdita, *Triomfar!*, en la qual, enllaçat amb un argument desigual hi havia pàgines d'una gran força descriptiva i personatges molt suggestius. Per a les lletres catalanes, per al teatre català sobretot, que no està pas gaire sobrat d'escriptors correctes i normals, amb vocació i facultats, la pèrdua d'Albert Piera haurà estat ben sensible. Per la seva simpatia personal i la seva vivacitat d'expressió, aquesta pèrdua serà encara més dolorosa per als seus amics.

R. T. M.

Dia del Llibre

visiteu l'exposició de la

LLIBRERIA PALAU

PELAJ, 34

L'EXIT DE L'ANY

Més de mil exemplars venuts en un mes

QUATRE GOTES DE SANG

(DIETARI D'UN CATALÀ AL MARROC)

Per J. M. PROUS I VILA



PAPYRUS

Revista de Bibliofília

Publicada per JOSEP PORTER

Montesión, 3, bis - Teléfon 16792

Dijous, dia 23, Diada del Llibre, apareixerà el primer número, contenint 64 pàgines de text i gravats, segons el següent sumari:

Presentació i crida; Rocamora (Manuel): *Les targetes de visita espanyoles*; Cotarelo (Emilio): *Sobre un tomo antiguo de entremeses desconocido*; Sacs (Joan): *El llibre il·lustrat català*; Toda (Eduard): *Retorn a Poblet de la Biblioteca de D. Pere Anton d'Aragó*; Ibarra y López de Calle (José Luis de): *Ordenanzas del Chacolí*; Peeters Fontaines (J.): *Une édition perdue de «La Celestina»*, Anvers, 1558; Rodríguez Porroer (Claudio): *Autógrafos y manuscritos*; Sagarra (Ferran de): *Un cas de bibliofília extremada*. — Pàgina poètica. Pàgina humorística. Noticiari. Bibliografia. Borsa del Llibre. Questionari.

Sortirà cada tres mesos.

Tiratge popular: 2 ptes. número. 8 ptes. any.

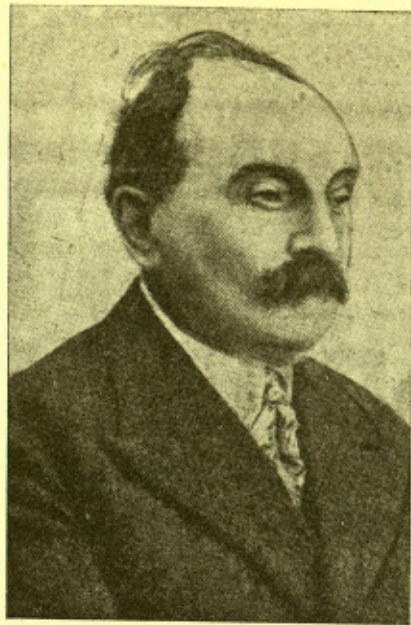
Tiratge de luxe, limitat: 20 ptes. any.

Tiratge limitadíssim en paper japó imperial: 100 ptes. any.

UN GRAN CRITIC QUE ENS DEIXA

Albert Thibaudet

«Sóc abans que res un geògraf», havia escrit Albert Thibaudet a un altre crític, André Thérive. Per a qui coneixgui l'obra del gran crític que acaba de morir, trobarà justa i explicativa la frase. Era un crític que es decantava més a classificar les obres que a jutjar-les. Explicava les obres literàries amb un esperit de geògraf modern, descriu el món dels llibres com un geògraf ho fa amb un país, des de la geologia a la



Albert Thibaudet

meteorologia, passant per la flora, la fauna i l'ètnica. Comprenia els esperits els uns pels altres, i ningú com ell no excel·lia, en les seves classificacions, a copsar relacions, a constituir grups d'esperit per afinitats d'idees, d'estil, de gustos.

En els *Princes lorrains* hi ha, sense dir que ho sigui, un autoretrat seu: «li mancava — reconeix — aquella part del gust que és la netedat en la tria, aquell voler que jutja, decideix, exclou».

Borgonyó, en les seves crítiques li agradava sovint de fer comparacions gastronòmiques i vinícoles. En un temps que estrena cada vegada més les barreres de l'especialització, Thibaudet era un humanista capaç de ficar-se en tots els dominis i trobar-s'hi bé, veure'ls totalment i relligar-los els uns als altres. El servien magníficament una memòria infal·lible i un saber segur, però sobretot una intel·ligència que sabia escollir els fets demostratius i exposar-los clarament. Era, ha dit algú, una deu d'idees fresques fluint en un torrent d'imatges.

Havia nascut a Tournus en 1874. Alhora universitari i de la N. R. F., havia professat, a més a més d'alguns liceus francesos, a York i a Upsala. Des de 1925, era titular de la càtedra de literatura francesa de la Facultat de Lletres de Ginebra. Pas-

sava la vida entre la ciutat suïssa, la seva vila natal i París, amb les butxaques plenes de llibres, llegint i anotant, a la terrassa d'un cafè dels bulevards o pels vagons del P.-L.-M. Igualment segur es sentia en una biblioteca com entre els ceps de Borgonya; amb la mateixa autoritat parlava d'idees que de la poda dels arbres.

Però aquest pagès borgonyó, gran conversador i contador d'anècdotes, que fins conservava l'accent del terrer natal, era un gran europeu, un dels pocs dignes d'aquest nom, que havia treballat molt per a crear un esperit internacional, i era liberal, un dels pocs, també.

Per bé que universitari, conservava una vivacitat d'esperit, un desencarcarament, una sensibilitat que no solen ésser patrimoni professoral. Era sensible a les bel·leses naturals i al còmic de les persones. Per això amb tota la seva erudició no era mai pedant, i perquè la seva curiositat infatigable l'havia dut a les exploracions més variades, podia parlar de les coses més diverses i parlar-ne amb profunditat i originalitat.

Ningú no ho diria, havia publicat en 1897 un mite dramàtic en tres actes, un pròleg i un epíleg, *Le Cygne rouge*; però no deu ésser pas això res que compti gran cosa en la seva obra variada i immensa: *La pensée de Stéphane Mallarmé*, *Les heures de l'Acropole*, *Trente ans de vie française* (I, *Les idées de Charles Maurras*; II, *La vie de Maurice Barrès*; III, *Le bergsonisme*), *Paul Valéry*, *Le liseur de romans*, *Intérieurs* (estudis sobre Baudelaire, Fromentin i Amiel); *Les princes lorrains*, *La République des professeurs*, *Amiel ou la part du rêve*, *Mistral ou la République du Soleil*, *Stendhal*, *Cluny*, *Physiologie de la critique*, *L'Acropole*, *Flaubert* (reedició, considerablement refet i ampliat, fa pocs mesos), i innombrables articles i estudis en nombrosos diaris i revistes (la malaguanyada *Revue de Genève*, *Nouvelle Revue Française*, *London Mercury*, *Dagens Nyheter*, *d'Estocolm*, etc.).

Hem llegit en una necrologia ginebrina, publicada ara amb motiu de la mort recent d'aquesta gran figura, que deixa sense enllestir una història de la literatura francesa que preparava d'uns quants anys ençà. Si els rumors que ens arribaren — fa sis o set anys — són exactes, l'encàrrec d'una obra així li havia fet una casa editorial de Barcelona, que entre moltes altres obres serioses ha publicat centenars de números d'una excel·lent col·lecció de manuals.

Doncs bé; aquest home sense recórrer al qual no es podria escriure la història de les idees; que era una veritable consciència del seu temps; que amb aires de voluptuós de la intel·ligència i de diletant del pensament ha fet una feina immensa, no era de l'Acadèmia. I, a casa nostra, no érem pas tants els que el seguïem i apreciàvem, com els que es creuen que amb el sofista Jacques Bainville va morir un historiador!

J. C.

DIA DEL LLIBRE



Quatre novel·lats literàries d'alta qualitat

Avui dijous, dia 23



DIA DEL LLIBRE

10 per cent de descompte

No deixeu de visitar la LLIBRERIA CATALONIA.
Posarà a la venda entre altres els llibres següents:

Carles Soldevila. Moment Musical	5 ptes.
Prudenci Bertrana. Impromptus	5 »
Valentí Castanys. Fira de Ninots	6 »
Eugeni d'Ors. La Ben Plantada (Ed. Noces d'Argent)	20 »
Joan Merli. L'amor és una altra cosa	2 »
Claude Anet. Ariana (Una noia russa)	5 »
Jacinto Verdaguer. Càntic dels Càntics	6 »

La nostra llibreria, ultra el 10 per cent de descompte, per cada compra de 5 ptes. lliurarà als compradors, 5 números que podran optar a valuosos premis en llibres.

LLIBRERIA CATALONIA

3, RONDA DE SANT PERE, 3

DIA DEL LLIBRE

No deixeu de visitar la catalaníssima i centenària

LLIBRERIA VERDAGUER

RAMBLA DEL CENTRE, 5

LECTOR!!

EDICIONS PROA

crida la teva atenció sobre els seus darrers èxits:

<i>Una dona s'atura en el camí.</i>	E. Martínez Ferrando
PREMI CREXELLS 1935	
<i>Camins de nit</i>	S. Juan-Arbó
PREMI DELS NOVEL·LISTES 1935	
<i>L'estudiant de Cervera</i>	Alfons Maseras
<i>Suburbi</i>	Xavier Benguerel
<i>Desordre</i>	Ramon Xuriguera
<i>VALS</i>	Francesc Tratal
<i>La Farsa i la Quimera</i>	J. Puig i Ferrer

que amb les altres obres de la seva ja famosa

BIBLIOTECA A TOT VENT

constitueixen la millor antologia de la novel·lística catalana i universal

ADQUIREIX-LES!!

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions PROJECTOR

Porcar

El pintor Porcar ha tingut el gran encert de venir a Barcelona amb un notable conjunt de teles sense donar participació a cap altre tema que al paisatge. Això vol dir que per primera vegada pot veure's la personalitat de l'artista castellonenc a través d'aquella producció que respon a un veritable guió artístic i que culmina en una espècie paisatgística molt remarcable.

Amb la supressió dels temes a què ens

ren l'època. Aquest és l'aspecte de reminiscència més important en el pintor. Romàntic a la seva manera, Serrano es deixa vèncer per la gràcia i per l'anècdota a flor de pell, i aquest és potser l'únic retrat que pot fer-se-li.

La serietat, el valor de la seva pintura exigeixen l'atac a fons, l'arribar al fons de l'afer i no valer-se de fórmules que ja comportin una simpatia de primera mà, infalible pel que fa als resultats de la contemplació.



Porcar — Riera seca

referim, Porcar ha aparegut més intens i amb l'ajunt d'unes teles de gros tamany, en les quals el seu programa queda a bastament explicat, ha esdevingut aquell pintor que desitjàvem de veure, lliurat a la irradiació del seu concepte del paisatge.

Aquest és accentuadament personal. Juga els horitzons baixos i els panorames amb elements desperdigats amb una eficàcia pictòrica notablement notabilíssima. Porcar té una especial condició de comentarista sucós, de detallista poètic, de minucios de la cèlula viva de les coses, que amania amb la ubèrrima matèria que posseeix, el fa quedar extraordinàriament bé amb les seves carreteres, estacions de tren i altres escenes, de composició anàrquica i minsa, que com pot suposar-se, són totes elles escenes d'una ingratitud i dificultat considerables. Però existeix aquell conjunt condicional que sap agrupar emocions i presentar-les amb la magnificència que reclama cada cas particular. Amb el ben entès que això no és en Porcar accidental, sinó completament volgut i adquirit.

Són a remarcar, en aquesta exposició de La Pinacoteca, les obres *Albes*, *Riera seca*, *Crestes del Triàsic* i *Desferres*, enquadrades entre el millors fruits donats per aquesta planta de la sensibilitat freda de Porcar.

Lola Anglada

Lola Anglada, absolutament identificada amb l'ambient de selecció i amabilitat de la petita Sala Renard, exposa una bona col·lecció dels dibuixos que han anat il·lustrant de bon gust les imaginacions infantils de casa nostra. Són trenta obretes planeres que sota la seva aparent intranscendència tenen el mèrit d'ésser les úniques que han omplert un tros del camp de la il·lustració tan oblidada a Catalunya.

Josep Serrano

Aquest jove expositor de les Galeries Syra és un temperament original sorgit d'entre les darreres emanacions diabòliques de l'abstracció i la resta de malures que arribaren a infectar l'organisme de la pintura.

Un temperament original, assentat sobre un esperit de pintor, que d'aquell campí qui pugui, n'ha vist les conseqüències justes que se'n podien treure i que s'ha complagut a importar, a purificar i a manifestar.

Serrano, es, doncs, una força inquieta, extremadament dinàmica i àvida de curiositat i recerca, que des d'aquesta exposició comença a perfilar amb el pòsit de regularitat que les seves disposicions i criteri li declaren necessari.

La prolífica font generadora de la pintura de Serrano està induïda per la brillantesca màgica dels arlequins, dels toreros i de les ballarines. Un petit món ressuscitat pels trapelles de l'art i que ha anat quedant incòmode enmig de les caigudes sensacionals dels adminicles i personalitats que informa-

Montserrat Fargas

A les mateixes galeries on exposa Serrano, Montserrat Fargas hi dona a conèixer un aplec de dibuixos acolorits i a la ploma que segueixen la tradició de l'autora.



Serrano — Flors

En les obres en què el color hi pren part s'hi observa una major desimboltura i consistència, com si s'haguessin acregut les virtuts de pintura en Montserrat Fargas.

Xavier Alexandri

De la quinzena de peces que Alexandri ha deixat exposades a les Syra se'n desprèn que es tracta d'un excel·lent tècnic no massa afortunat en la part formal. Sobretot impera en aquesta un desequilibri.

Es llàstima, perquè si l'artífex quedés delimitat en alguna de les tendències que marca, l'exposició guanyaria extraordinàriament.

Hem d'assenyalar la nostra preferència per allò que explica volums sencers, tot i que creiem que si Alexandri comptés amb models bons en l'altre aspecte, superaria els primers.

ENRIC F. GUAL

I Saló d'Artistes decoradors

Aquesta exposició col·lectiva que el Foment de les Arts Decoratives porta a cap inaugurant el seu nou estatge en la cúpula del Coliseum, ha hagut d'ajornar la data de celebració, anteriorment fixada per al 2 de maig, a causa de la darrera vaga metallúrgica, que ha retardat l'enllestiment definitiu de la instal·lació.

La inauguració ha quedat assenyalada per al dia 14 del mateix mes de maig.

L'art i la vinicultura

El proper 15 de maig s'inaugurarà a París, al Museu de les Arts Decoratives, una exposició retrospectiva sota el següent enunciat: *La vinya i el vi en l'art*, destinada a reforçar una campanya racional en favor d'aquest producte.

Aquesta exposició recollirà obres de tots els països compreses entre els segles XIV al XIX i en les següents espècies: escultura, tapisseria, pintura, miniatura, dibuixos i gravats.

El jurat ha decidit que tenen dret d'entrada a l'exposició totes aquelles manifestacions que complin només amb una simple fulla de cep.

Ens complaem a fer-ho a saber als artistes de casa nostra, esperant, que almenys la condició de país vinicultor els permetrà figurar-hi en pla eminentíssim.

Galeries d'Art

SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC

MONSERRAT FARGAS (dibuixos)

JOSEP SERRANO (pintura)

X. ALEXANDRI

ferros i metalls

fins al 1.º de maig

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

JOAN SOLER PUIG

(pintura)

PERE BUSINYE

(pintura)

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA
D'ANTIGUITATS

F. DOMINGO

(pintura)

VICENC SOLER IORBA

(pintura)

SALA GASPAR

Consell de Cens. 323
(entre Rambla de Catalunya i Palmes)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

RAFAEL ESTRANY

(aquarel·les)

N. I. P. U.

dibuixos d'humor

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

PORCAR

(pintura)

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN

MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

V. GARCIA SIMON

*

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Sala Esteva

GIORGIO

DI CHIRICO

(pintura)

EL II SALÓ «MIRADOR»

La investigació de la pintura gòtica a Catalunya

III

A començos del segle actual era text oficial de la classe d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona un llibre que, parlant de pintura en la Península Ibèrica, deia entre altres coses: «antes de 1450 no hubo más que la llamada manera gótica, care-

me Cirera, Pere Huguet, Miquel Nadal, Pere Garcia de Benabarre, Joan i Pere Gasco; la darrera incògnita revelada és Jaume Ferrer, autor del formidable retaule que, per una incúria inexplicable, s'està podrint en l'església de la Sang, a Alcover, juntament amb un altre retaule del segle XIV, unes pintures murals i un enteixinat gòtic.

Però queden encara més de dos-cents pintors, evidentment molts d'ells poc importants, dels quals coneixem el nom però no llurs obres: queden més de quatre-cents retaules sense paternitat coneguda. Chandler Post i altres historiadors han resolt en part el problema amb la creació d'una sèrie de mestres sota el nom dels quals s'agrupen les obres de tècnica similar. D'aquesta manera s'ha disminuït considerablement el nombre d'anònims, fent possible la quasi total classificació de la pintura gòtica catalana. Els més importants entre els mestres creats són: el Mestre de Sant Marc, Mestre de Cardona, Mestre d'Albatarrec, Mestre de Solsona, Mestre de Sant Jordi, Mestre de les figures anèmiques, Mestre de la Pa-heria, Mestre de Girona, Mestre d'Ainsa i altres.

La classificació dels retaules gòtics és una tasca lenta i difícil. Els elements de treball indispensables són els documents i les fotografies. Fotografies de conjunts i detalls que permetin estudiar amb tota precisió les característiques tècniques de cada mestre i de cada taller.

Amb l'estudi directe dels retaules s'obté una idea del color i de la personalitat de cada artista. Aquesta personalitat, que a vegades es presenta molt acusada i sovint deformada per l'evolució de l'art del mestre o per l'alteració produïda amb la col·laboració dels deixebles, és una fitxa mental que tot investigador ha de tenir ben gravada. Amb ella s'obté la primera classificació quasi automàtica de la pintura a estudiar. La fixació exacta de les particularitats d'un retaule no és possible fer-la sense tenir fotografies d'all i de totes les obres paral·leles. La fotografia reproduïx clarament els petits vicis de construcció, la forma de les pinzellades, el dibuix dels gofrats de l'or i altres detalls que serveixen per la comprovació definitiva de paternitats. A més, en un moment determinat és possible posar al costat de l'obra incògnita totes les pintures que donin la impressió de parentiu. D'aquesta manera la investigació és una feina quasi de laboratori, un procés d'anàlisi en el qual juguen un gran paper la retenció individual i la intuïció de triar bé els reactius de prova. Aquest mètode ha donat resultats formidables: amb un retaule ben documentat ha estat possible identificar tota una escola.

Per a estudiar bé l'escola catalana són necessàries, almenys, vint-i-cinc mil proves fotogràfiques. Si En Sanpere i mossèn Gudiol haguessin disposat d'aquest material, potser que el *Corpus* definitiu de la nostra pintura seria ja un fet. El secret de la perfecció de l'obra que el Dr. Post, el Dr. Cook i altres realitzen des dels Estats Units és el fet que disposen d'unes col·leccions completes de fotografies perfectament ordenades. El dia que l'Institut d'Estudis Catalans, la nostra Universitat, els Museus i Biblioteques descobreixin la utilitat de les sèries fotogràfiques, serà possible la formació d'un cos d'investigadors i la reconstrucció completa de la Història de l'Art Català.

JOSEP GUDIOL



—Es un cangur que em deu haver pres per sa mare!

(New York American)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA!

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYO, 19, pral.: Telèfon 17047: BARCELONA

